

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Är dom trygga är jag trygg”
- En studie om föräldrars förväntningar på förskolan

Emma Andersson & Hanna Lindberg Randåker

Examensarbete LAU370

Handledare: Ulla Berglindh

Examinator: Monika Mondor

Rapportnummer: VT10-2611-086

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel:	”Är dom trygga är jag trygg” – En studie om föräldrars förväntningar på förskolan
Författare:	Emma Andersson & Hanna Lindberg Randåker
Termin och år:	VT 2010
Kursansvarig institution:	Sociologiska institutionen
Handledare:	Ulla Berglindh
Examinator:	Monika Mondor
Rapportnummer:	VT10-2611-086
Nyckelord:	Förskola, föräldrar, personal förväntningar, enkätundersökning

---

Syfte: Syftet med vår undersökning var att få inblick i föräldrars förväntningar på förskolan och jämföra detta med personalens syn på förskolans uppdrag.

Frågeställningar:

- Vad anser föräldrar och personal vara förskolans uppdrag?
- Vad tillför förskolan till barns utveckling enligt föräldrar?
- Vems ansvar är barns utveckling och lärande enligt personal och föräldrar?

Metod: Vi genomförde två kvalitativa enkätundersökningar för att undersöka föräldrars förväntningar på förskolan och personalens syn på förskolans uppdrag. Vi delade ut 60 enkäter till föräldrarna och fick tillbaka 39 besvarade. Till personalen delade vi ut 20 enkäter och 11 besvarades. Enkäterna bestod av både strukturerade och ostrukturerade frågor. Vi delade in svaren i olika kategorier utifrån nyckelord vi fann i respondenternas svar.

Resultat: Vårt resultat visade att föräldrars förväntningar på förskolan handlar om barns och föräldrars trygghet. Även förskolans funktion som social mötesplats är något som lyfts. Personalen har i stor utsträckning god kännedom om föräldrars förväntningar, men känner inte alltid att det finns möjlighet att tillmötesgå dessa önskemål. Enligt vår undersökning lyfter föräldrar, utan att egentligen ha vetskap om det, bärande aspekter vad gäller förskolans uppdrag från läroplanen. Övergripande svarade både föräldrar och personal att hemmet och förskolan har gemensamt ansvar för barns utveckling och fostran. I rollen som pedagog är det viktigt att vara ärlig, tydlig och inkännande i kommunikationen med föräldrarna för att skapa bäst förutsättningar för lärande.

Innehållsförteckning

Förord	1
1. Inledning.....	2
2. Syfte	3
3. Bakgrund och litteraturgenomgång	4
3.1 Den svenska förskolans historia	4
3.2 Läroplanen för förskolan.....	6
3.3 Relationen hem och förskola.....	7
3.4 Tidigare forskning	9
4. Teoretisk anknytning	11
4.1 Sociokulturellt perspektiv	11
4.2 Utvecklingsekologi.....	12
5. Metod	13
5.1 Kvantitativ eller kvalitativ metod.....	13
5.2 Enkät.....	13
5.3 Enkätens utformning	14
5.4 Urval.....	15
5.5 Tillförlitlighet	16
5.6 Etiska principer	16
5.6.1 Informationskravet	17
5.6.2 Samtyckeskravet.....	17
5.6.3 Konfidentialitetskravet	17
5.6.4 Nyttjandekravet	17
5.7 Bortfallsanalys.....	17
5.7.1 Föräldraenkäterna.....	17
5.7.2 Personalenkäterna.....	18
6. Resultat.....	19
6.1 Föräldrars förväntningar på förskolan.....	19
6.2 Förskolans uppdrag	23
6.3 Förskolans ansvar och bidrag respektive hemmets ansvar och önskemål i barns utveckling och fostran	25
7. Diskussion	30
7.1 Resultatdiskussion.....	30
7.1.1 Föräldrars förväntningar på förskolan.....	30
7.1.2 Förskolans uppdrag	31
7.1.3 Förskolans ansvar och bidrag respektive hemmets ansvar och önskemål i barns	

utveckling och fostran	33
7.1.4 Sammanfattning	35
7.2 Metoddiskussion.....	35
7.3 Pedagogiska konsekvenser	36
7.4 Förslag till fortsatt forskning.....	37
Referenslista	39
Bilaga 1	41
Bilaga 2	44

Förord

Vi vill börja med att tacka alla som gjort det möjligt för oss att fullfölja den här undersökningen. Vi vill särskilt tacka de föräldrar som ställt sin värdefulla tid till förfogande för att besvara våra enkätfrågor. Vi har fått många tänkvärda åsikter. Ett stort tack till personalen på förskolorna för all hjälp med utdelning och insamling av material och att även ni besvarat enkätfrågor, men framför allt tack för er nyfikenhet på att få ta del av slutresultatet.

Tack till er nära, kära, studiekamrater och blivande kollegor för alla tips och idéer som hjälpt oss framåt i arbetet.

Till sist vill vi tacka vår handledare Ulla Berglindh för all hjälp, både när vi cyklat i uppførsbacke och när vi rullat nedför. Tack!

Maj 2010, Göteborg.

1. Inledning

Under de tidigare två allmänna utbildningsområdena inom lärarprogrammet har lärandets villkor och process fokuserats utifrån den lärandes perspektiv samt ett socialt och samhälleligt perspektiv. Under vår examenstermin undersöks lärande istället ur ett samspeleperspektiv.

Med fokus på just samspel önskar vi närma oss en av våra viktigaste samarbetspartners i arbetet med barnen, nämligen föräldrarna. För att i vår kommande roll som pedagoger ha möjlighet att skapa ett fungerande samarbete mellan hem och förskola, anser vi det nu i utbildningens slutskede vara relevant att få ta del av föräldrars förväntningar på verksamheten. Ur ett sociokulturellt – och utvecklingsekologiskt perspektiv är det viktigt att undersöka dessa förväntningar för att få en helhetsbild av barnet och dess utveckling. I läroplanen för förskolan står: ”Förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande” (Lpfö98, s. 4). Vi anser att detta stöd kan bli bättre om pedagogerna i verksamheten faktiskt är medvetna om vad föräldrar önskar och vill att förskolan ska erbjuda dem och deras barn.

Som blivande pedagoger har vi kommit i kontakt med både föräldrar och personal ute i verksamheten som uttrycker att arbetet inom förskolan handlar om barnpassning under tiden föräldrarna arbetar. För oss innebär förskolan så mycket mer än bara barnpassning.

Det går dock inte komma från att anledningen till att barn går på förskolan är att deras föräldrar arbetar eller av annan orsak inte har möjlighet att på heltid ta hand om sina barn, men den tid som barnen vistas på förskolan kan förvaltas på olika sätt. Oavsett vilken syn föräldrar har på förskolan anser vi att en ökad förståelse för föräldraperspektivet är ett användbart verktyg i mötet med föräldrarna.

När vi för att bygga på etablerad kunskap om undersökningsområdet granskade litteratur och tidigare forskning framkom att synen på föräldrar över tid har förändrats från att de har setts som informationsmottagare till att de förväntas engagera sig och medverka i verksamheten. Dock har inte formerna för föräldrakontakt i förskolan utvecklats i samma takt (Ivarson Jansson, 2001). Även synen på förskolan och verksamhetens uppdrag har förändrats.

2. Syfte

Syftet med vår undersökning är att få inblick i föräldrars förväntningar på förskolan och jämföra detta med personalens syn på förskolans uppdrag.

Frågeställningar:

- Vad anser föräldrar och personal vara förskolans uppdrag?
- Vad tillför förskolan till barns utveckling enligt föräldrar?
- Vems ansvar är barns utveckling och lärande enligt personal och föräldrar?

Begreppsförtydligande:

Personal och anställda: När begreppet personal eller anställda används i denna uppsats, menar vi pedagoger och barnskötare.

Föräldrar: Vi har valt att använda oss av begreppet föräldrar när vi beskriver biologiska föräldrar, vårdnadshavare samt styvföräldrar.

3. Bakgrund och litteraturgenomgång

I detta avsnitt beskrivs förskolan och relationen mellan hem och förskola ur ett historiskt perspektiv. Vi kommer även lyfta delar ur läroplanen som är relevanta för vår undersökning samt tidigare forskning.

3.1 Den svenska förskolans historia

Den svenska förskolans historia har enligt Johansson A (1994) ett nära samband med att industrisamhället växte fram på 1800-talet. När Sverige var ett bondesamhälle, var det familjernas eget ansvar att ta hand om sina barn.

Förskolan i Sverige har enligt Martin Korpi (2007) funnits sedan mitten av 1800-talet. När människorna flyttade in till städerna uppstod behovet av att få hjälp med familjens barn. Lönerna i fabriker var låga och alla som hade möjlighet att arbeta var därför tvungna att göra det, för att kunna försörja familjen. Det var bara de yngsta barnen som inte kunde arbeta och de blev därför lämnade ensamma långa stunder på dagarna. Ensamstående mödrar hade ännu svårare att klara den hårda tillvaron. Under tiden barnen var ensamma drev de omkring på gatorna tillsammans med andra barn i området där de bodde. Det blev till slut en ohållbar situation, med många barn utan tillsyn och sysselsättning.

Persson (1994) skriver att de långa och hårda dagarna i fabriker gjorde att föräldrarna inte orkade engagera sig fullt ut i barnens fostran. Vidare skriver Martin Korpi (2007) att barnkrubborna startades, för att råda bot på problemet med kringdrivande barn. Den första startades 1854, men dessa barnkrubbor var endast för de mest utsatta barnen. För att få en plats på barnkrubborna, var man tvungen att kunna visa upp ett intyg från fattigvården, som ett bevis på att man var i behov av hjälp. På barnkrubborna kunde barnen vara från morgon till kväll. Det var stora barngrupper och de som arbetade där var ofta utbildade. Verksamhetens huvuduppgift var att hålla barnen rena och ge dem tre mål mat om dagen (Persson, 1994). Det var kyrkor och olika stiftelser som drev dessa barnkrubbor. Som tidigare nämnts var det de fattiga barnen som fick vara på barnkrubborna och stämpeln att enbart fattiga barn vistades där levde kvar ända in på 1950-talet (Johansson, 1994).

I början av 1900-talet växte en ny verksamhet fram, de så kallade barnträdgårdarna. Inspirationen kom från Tyskland och den pedagogiske filosofen Friedrich Fröbel. Verksamheten hade ett pedagogiskt syfte och tanken var att barnen skulle vistas där tre till fyra timmar per dag. Till skillnad från barnkrubborna var det rika barn som fick gå i barnträdgårdarna. Tanken var att familjerna skulle få stöd i uppfostran av sina barn (Martin Korpi, 2007). Än idag kan man i den svenska förskolan se spår av de pedagogiska utgångspunkterna som fanns i barnträdgårdarna. Exempelvis ansågs leken vara en viktig del i barns utveckling, något som även idag präglar verksamheten. 1904 startades den första folkbarnträdgården i Sverige som skulle vara öppen för alla barn oavsett familjens ekonomiska situation. Tanken med detta var bland annat att motverka osämja mellan olika samhällsklasser. Martin Korpi (2007) menar att barnkrubbor och barnträdgårdar var föregångarna till de senare daghemmen och lekskolorna som infördes.

Martin Korpi (2007) skriver vidare att det kom en period i historien då det diskuterades om barnomsorgen skulle byggas ut eller inte, diskussionerna gick även kring om detta var samhällets ansvar eller ej. Alva Myrdal startade 1932 något hon kallade storbarnkammare. Syftet var att få bort fattigstämpeln som fanns på barnkrubborna. Verksamheten skulle präglas av god kvalitet med utbildad personal. Tanken var att alla barn, oavsett bakgrund, skulle få samma möjlighet till pedagogisk verksamhet. Alva Myrdals vilja att förändra skapade debatt i utvecklingen av barnomsorgen. Martin Korpi (2007) tar även upp den första statliga utredningen som genomfördes inom barnomsorgen 1938. Där beslutades bland annat att två nya begrepp skulle användas, daghem och lekskolor. Daghem var en verksamhet där barnen fick omsorg hela dagarna och i lekskolor vistades barnen enbart några timmar varje dag. Det som ansågs vara bäst för barns utveckling var kombinationen att vara hemma med sin mor och att vara på lekskola några timmar varje dag.

Tiden efter andra världskriget förändrade inställningen till barnomsorg. Behovet av arbetskraft minskade i fabriker och den allmänna uppfattningen var att kvinnorna skulle vara hemma med barnen. 1950-talet brukar därför enligt Martin Korpi (2007) kallas för hemmafruns tid. Det blev dock högkonjunktur på 1960-talet och fler människor behövdes återigen på arbetsmarknaden, vilket gjorde att även efterfrågan av fler barnomsorgsplatser ökade. Det blev brist på de platser som fanns och därför byggdes barnomsorgen ut ordentligt.

1962 beslutade riksdagen att barnomsorgen skulle ses över och genomgå en förändring. Socialstyrelsen ansåg att det var nödvändigt att daghemmen fanns, men barnen måste dock bäst av att vara hemma med sina mödrar. Barnomsorgen ansågs nu vara samhällets ansvar och skulle betalas med skatter. Staten skulle även ansvara för verksamhetens innehåll (Persson, 1994).

En utredning påbörjades i Sverige 1968, efter att föräldrar ställde allt högre krav på barnomsorgen och hur den skulle genomföras. Landets dåvarande statsminister Tage Erlander tillsatte därför en utredning som skulle se över verksamheten, den så kallade barnstugeutredningen (Martin Korpi, 2007). Persson (1994) skriver att utredningens viktigaste frågor var, vilket innehåll och vilken framtida förskola man ville ha. Det var i detta sammanhang som begreppet förskola började användas för att beskriva verksamheten. Första tanken med utredningen var att se till att barnstugornas verksamhet inriktades mer på pedagogik, men utredningens omfattning växte och berörde många olika verksamhetsområden (Martin Korpi, 2007). Utredningen rörde pedagogik, ideologi och även den organisatoriska biten i verksamheten och alla dessa områden granskades.

För den vetenskapliga anknytningen till förändringarna i verksamheten tog man inspiration från Piagets utvecklingspsykologiska teori om barns lärande och utveckling. Idéer om arbetslag, åldersblandade grupper, temaarbeten och lekens betydelse för lärandet var inslag som lyftes fram i utredningen. Man fick även inspiration från den brasilianske filosofen Paulo Freires och hans tankar kring dialogpedagogiken, som bland annat bygger på ömsesidighet och respekt. Pedagoger och barn har ett ömsesidigt samarbete, där båda parter lyssnar och respekterar varandra. Utredningen kom även fram till att verksamheten skulle kännetecknas av solidaritet, jämställdhet och demokrati (Johansson, J-E, 1994). Synen på verksamheten skulle inte längre präglas av att fostra barnen till lydiga människor, utan barnen skulle ses som individer. Barnens möjligheter till utveckling, med rätt stimulans och utbildad personal som stöd, påvisades. Den nya verksamheten skulle vara ett komplement till hemmet (Persson, 1994). Även Skolverket menar i sin skrift *Barnomsorg i Sverige* (2000) att barnstugeutredningen hade en avgörande roll för dagens förskolas inriktning. Utredningen

gav möjlighet att få bort stämpeln att tillsyn var till för de fattiga och pedagogik var för de rika. Tanken var att nu se pedagogik och omsorg som något som behövdes för alla barn oavsett bakgrund.

Efter barnstugeutredningen kom den stora förskolereformen. Syftet var att skapa en verksamhet där alla kunde delta och att föräldrarna skulle kunna kombinera arbete eller studier med familjeliv. Kvaliteten skulle vara hög och verksamheten skulle innehålla fostran, omsorg och omvårdnad (Martin Korpi, 2007).

1975 kom den första skollagen. Den innebar bland annat att alla 6-åringar, med föräldrar som arbetade eller studerade, skulle erbjudas plats på förskola och det skulle vara avgiftsfritt 525 timmar per år. 1985 kom en proposition som senare kom att kallas en historisk sådan. ”En förskola för alla barn”. Förskolan skulle inte längre anses vara en verksamhet där barnen vistades enbart för att föräldrarna skulle kunna arbeta. Det man ville var att det skulle ses som en rättighet för barnen att delta i verksamheten. Det pedagogiska syftet med verksamheten belystes, vilket ökade förskolans status (Martin Korpi, 2007).

På uppdrag av Socialstyrelsen kom våren 1987 det så kallade Pedagogiska programmet. Det var ett program som främst riktade sig till de ansvariga i kommunerna, men även till övrig personal i förskolans verksamhet. Programmet riktade sig även till föräldrarna. Tanken var att det skulle vara ett stöd till kommunerna i sin planering, och utveckling av förskolans verksamhet som man skriver i Socialstyrelsens utredning *Förskolan och det pedagogiska programmet* (1993).

1998 kom förskolans första läroplan. Där formulerades mål som verksamheten ska sträva för att uppnå vad gäller barns utveckling. Inga krav ligger på barnen, utan fokus ligger på att verksamheten ska erbjuda barnen möjligheter till utveckling. I och med läroplanens uppkomst togs begreppen daghem och lekskola helt bort från offentliga dokument. Ordet förskola började på riktigt användas för att benämna verksamheten (Martin Korpi, 2007). Läroplanens innehåll kommer vidare beskrivas i kommande avsnitt.

3.2 Läroplanen för förskolan

Läroplanen för förskolan innehåller nationella mål som verksamheten skall uppfylla. Vi väljer att ha med citat från läroplanen för att tydliggöra dessa mål. Vi använder genomgående hela citat, för att inte riskera att omtolka meningarna och därför missa någon viktig innebörd.

- ”Verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet” (Lpfö98, s. 4).
- ”Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera” (Lpfö98, s.6).

I citaten ovan fokuseras läroplanens syn på lärande och faktorer som påverkar barns lärande. Förskolan ska erbjuda en varierad verksamhet för att möjliggöra alla barns lärande och tillgodose deras behov av trygghet.

- ”Vårdnadshavare har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan skall

komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn skall kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen skall därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen” (Lpfö98, s.11).

- ”Förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar” (Lpfö98, s. 4f).

Här belyses samarbetet mellan hem och förskola och hur detta kan inverka på barns lärande. Pedagoger har därför ett ansvar att möta föräldrar i sina förväntningar på förskolan för att sammanlänka barnets närmiljöer, som i detta fall är förskolan och hemmet.

- ”Alla föräldrar skall med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen” (Lpfö98, s 4).
- ”Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter skall lyftas fram och synliggöras i verksamheten” (Lpfö 98, s. 3).

Dessa citat har vi valt ut som exempel för att belysa den värdegrund som finns beskriven i läroplanen, samt förskolans skyldighet att rättvist bemöta alla människor. Ett demokratiskt förhållningssätt är något som ska genomsyra hela verksamheten.

3.3 Relationen hem och förskola

Vi har tidigare beskrivit hur förskolan som institution har förändrats genom historien samt de politiska beslut som påverkat denna förändring. I detta avsnitt beskrivs hur den omfördelning av ansvaret för barnen som pågått de senaste två sekler, speglar av sig på relationen mellan hemmet och förskolan, eller krasst uttryckt mellan föräldrarna och de professionella. Den i samhället tidstypiska föreställningen om vad som är föräldrarnas uppgift och vilken funktion förskolan ska ha vad gäller barns utveckling medför konsekvenser för hur samarbetet mellan dessa båda parter sett ut.

Tallberg Broman (1995) menar att i början av 1900-talet var barnen föräldrarnas ansvarsområde. De yngre barnens undervisning och uppfostran var inte statens angelägenhet. Däremot ansågs det från pedagogiskt håll viktigt att föräldrar fick upplysning och undervisning för att klara av föräldruppgiften. Genom olika typer av mötesverksamhet skulle de professionellas kunskaper förmedlas till föräldrarna. Denna föräldrafostran var ett centralt mål i Fröbelläran, men praktiken gav inte möjlighet till föräldrakontakt i den utsträckning man hade önskat.

Den vanligast förekommande kontakten mellan hem och de Fröbelinspirerade barninstitutionerna var mammamöten, ett slags mötesforum kvinnor emellan. Samtalen rörde till en början främst kvinnornas huvudområden, hemmet och barnen, för att senare skifta fokus till att handla om barnträdgårdarnas verksamhet. Det började även förespråkas pappamöten, men denna mötesform fick inte så stor genomslagskraft (Tallberg Broman, 1995).

Under 1900-talet har hemmet återkommande kritiserats som en otillräcklig uppväxtmiljö, från pedagogers håll. Men under 1940-1960-talet förändrades denna syn och de professionella ansågs inte längre ha kunskapsföreträde gentemot föräldrarna. Föräldrarnas ansvar framhölls och förskolan får en mer kompensatorisk och förebyggande funktion. Tallberg Broman (1995) menar att gränsen mellan familj och förskola blir tydligare. Den rådande utvecklingspsykologiska andan fokuserade på barnet. Detta medför att föräldrakontakten och föräldraundervisningen i förskolan vid den här tiden minskar, för att i decennieskiftet 1970 åter få ökad relevans. En anledning till att det samhällseliga åtagandet för barnen och familjerna ökar är att man i högre grad tar hänsyn till sociala sammanhang i synen på barn.

Ivarson Jansson (2001) skriver att synen på föräldrarna över tid har förändrats från att ha varit informationsmottagare till att förväntas engagera sig och medverka i verksamheten. Enligt författaren har dock inte formerna för föräldrakontakt i förskolan utvecklats i samma takt. Det är fortfarande i stor utsträckning de anställda som fattar beslut på egen hand utan att föräldrarna ges möjlighet eller kräver att få medverka.

Markström (2007) har gjort en undersökning om förskolans olika aktörer och hur de interagerar. Bland annat beskriver hon utvecklingssamtalens innehåll och funktion. Utvecklingssamtalen är en något mer formell kontakt mellan hemmet och förskolans anställda, än det dagliga mötet i tamburen vid hämtning och lämning. Samtalsinnehållet berör framför allt det enskilda barnet, men även andra barn, föräldrarna och familjen och i viss mån även personalen. Utvecklingssamtalen används för utbyte av information, utvärdering av barnet, prognostisering och planering av barnets fortsatta institutionsliv. Samtalen har enligt den här undersökningen genomgående som uppgift att garantera barnets utveckling samt att binda samman de olika sfärerna, hemmet och institutionen. Utvecklingssamtalen och de dagliga mötena mellan hem och förskola är en möjlighet för de båda parterna att närma sig varandra och försöka enas kring en gemensam bild av barnets verklighet. Det finns en strävan efter samstämmighet samtidigt som mötet medför en tydligare gränsdragning mellan de båda sfärerna och barnets institutionaliserade barndom och barndomen som är kopplad till familjelivet. Det handlar om skilda uppgifter, men ett gemensamt ansvar. Ingen av parterna har den totala bilden av det enskilda barnets dagliga liv. Förskolans personal och föräldrarna bidrar med material från olika livsvärldar, den offentliga sfären och den privata sfären. Denna relation gör det möjligt för parterna att tillsammans eller var för sig få förståelse och skapa kontroll i sammanhanget.

Andersson (2004) skriver om hur de olika systemen, d.v.s. hemmet och i det här fallet skolan, påverkar varandra. Barnets hemmiljö och det som händer där påverkar skolsituationen. Detta är något som är mycket uppmärksammat av de som arbetar i skolan, men ibland glöms det bort att det som sker i skolan även medför konsekvenser för barnets hemförhållande. Alla föräldrarna i den här undersökningen är överens om att familjen i stor utsträckning påverkas av barnets välbefinnande i skolan. Har man som förälder en positiv tilltro till skolan och kan känna sig trygg med att ens barn har en trevlig skolvistelse är det lättare att skapa en fungerande livssituation för familjen i hemmet. Liksom Markström (2007) lyfter Andersson (2004) lärare och föräldrars olika roller i förhållandet till barnen. I hennes undersökning framkommer att flertalet föräldrar känner sig underlägsna i relationen med skolan. Skolan har tolkningsföreträde och det råder obalans i maktförhållandet mellan hemmet och skolan. För att skapa balans i relationen krävs det att alla parter verkar för att få till ett fungerande samarbete och att gränserna tydliggörs vad gäller ansvarsfördelningen. Det gäller att inte överskrida dessa gränser och trampa någon på tårna, vilket kan vara en svår balansgång.

Faktorer som påverkar samarbetet mellan hem och skola är tid och plats, men även lärarnas attityd till föräldrarnas kompetens.

3.4 Tidigare forskning

I Danmark genomfördes under 90-talet ett projekt för att tolka föräldrars uppfattning om barnomsorg och uppfostran utanför hemmet (Persson, 1994). Önskemål som framkom från föräldrarna var att de ville att barnen skulle vara trygga och glada. Enstaka föräldrar svarade att de ville att barnen skulle vara välpresterande. Majoriteten av föräldrarna framhöll barnomsorgens sociala funktion som mest värdefull. Barnomsorgen ska ge barn möjlighet att vara tillsammans med andra barn men även vara ett tillfälle till vuxenkontakt. Föräldrar som hade en positiv inställning till barnomsorg utanför hemmet ansåg att det var bra att barnen fick chansen att göra saker som de inte hade tid eller möjlighet att göra tillsammans med föräldrarna. Föräldrar med negativ uppfattning om barnomsorgen ansåg inte att förskolan fyllde någon särskild funktion alls.

I en undersökning utförd av Sandell och Salonen (Persson, 1994) tillfrågades föräldrar om vad de ville att deras barn skulle lära sig i förskolan. Föräldrarna fick ta ställning till olika mål som handlade om barnens sociala, känslomässiga, motoriska, konstnärliga, tekniska och språkliga utveckling. Det vanligast förekommande svaret var att föräldrar ville att det skulle vara delat ansvar mellan föräldrar och förskola vad gällde uppfostran. Enligt de tillfrågade föräldrarna ligger ett större ansvar på förskolan i att utveckla barns konkreta kunskaper och färdigheter, medan barns emotionella och sociala utveckling framför allt är hemmets ansvar. Forskarna tolkar sitt resultat som att föräldrar skiljer mellan privat och offentlig sfär.

Ivarson Jansson (2001) har skrivit ett avhandlingsarbete om hur det pedagogiska programmet för förskolan från 1987 skulle tolkas och genomföras i verksamheten. Avhandlingen bygger på undersökningar gjorda med både personal och föräldrar. I personalundersökningen tillfrågades anställda hur de uppfattade sitt uppdrag med avseende på att komplettera barnens hem. Med föräldrarna gjordes två undersökningar i syfte att ta reda på hur föräldrar såg på möjligheten att samverka med förskolan angående barnens fostran. I dessa undersökningar framkommer att merparten av personalen som tillfrågades anser att verksamheten kompletterar hemmet i de flesta avseenden. Barnen får genom sin vistelse i förskolan tillfälle att utforska nya miljöer och prova på andra aktiviteter än vad hemmiljön har möjlighet att erbjuda. För den här gruppen anställda handlar förskolans kompletterande funktion om att tillföra något utöver det som erbjuds i hemmet. Omkring en tiondel av de anställda svarar att förskolans verksamhet kompletterar hemmet endast i vissa avseenden. Här förekom uppfattningen att de anställda inte kände till barnens hemförhållanden tillräckligt för att kunna arbeta kompletterande. Även föräldrarna fick frågan om vad barnomsorgen ska komplettera hemmet med. De uppfattningar Ivarson Jansson (2001) kunnat urskilja är att förskolan kompletterar hemmet med sociala mötesplatser, pedagogiskt stimulerande aktiviteter, speciella intressen och omsorg och tillsyn. Oavsett hur man definierar förskolans uppdrag att komplettera hemmet, så måste en relation skapas mellan hemmet och förskolan. Vidare undersökte Ivarson Jansson (2001) föräldrars uppfattning om ansvarsfördelningen mellan hemmet och förskolan vad gäller barns utveckling och uppfostran. Resultatet från denna undersökningen visar att vissa områden uppfattades som mer angelägna för föräldrarna än andra områden. Religion, livsåskådningsfrågor och samhällssyn anser två tredjedelar av föräldrarna är hemmets ansvar, medan social, kognitiv och motorisk utveckling är bådars ansvar.

Markström (2007) ställer sig frågan vad förskolan är bra för. Hon vill ta reda på vad förskolan anses ha för uppgifter och funktioner och hur det talas om förskolan i olika sammanhang. Markström (2007) kommer fram till att förskolans uppgift beskrivs vara att förbereda barn för kommande skolgång, att ha en socialt utjämnande funktion och att samordna barndomen mellan hem och förskola. Något som betonas av både föräldrar och personal är förskolans omsorgsrelaterade roll, men det anses också viktigt att den pedagogiska verksamheten fokuseras. Enligt Markström (2007) råder det ett spänningsförhållande vad gäller avvägningen mellan dessa båda inslag i verksamheten. Även om det är viktigt att barnen känner trygghet i sin vistelse i förskolan är föräldrar och personal överrens om att hemmet och föräldrarna ska vara det primära för barnet. Något som vidare framkommer är förskolans informativa och kompensatoriska funktion. Föräldrarna är visserligen själva ansvariga för sina barns fostran, men förskolan anses kunna hjälpa dem att göra detta på "rätt" sätt.

4. Teoretisk anknytning

Vi har valt att koppla vår undersökning till de sociokulturella och utvecklingsekologiska teorierna. Vi har valt dessa teorier eftersom de fokuserar på miljön och dess betydelse för barns utveckling och lärande. Vårt syfte med undersökningen är att ta del av föräldrars förväntningar på förskolan och jämföra detta med personalens syn på förskolans uppdrag. Utifrån ett sociokulturellt och utvecklingsekologiskt perspektiv är det viktigt att ta reda på dessa förväntningar för att få en helhetsbild av barnet och dess utveckling. Teorierna berör många och stora frågor och i detta avsnitt kommer endast en sammanfattning göras utifrån vårt syfte.

4.1 Sociokulturellt perspektiv

Lev Vygotskij fokuserar på den sociala miljön som förklaring till hur människor lär sig något. Han menar, enligt Claesson (2002), att uppväxtmiljön har stor betydelse för lärandet. Vidare menar han att språket är en central del i utvecklingen. Vilka kunskaper man utvecklar menar Vygotskij även beror på var man växer upp och bor. Man utvecklar olika färdigheter om man exempelvis bor på landet eller i staden. Vi lär i ett sammanhang och det hör ihop med utvecklingen av vårt tänkande och handlande. Claesson (2002) skriver även om Vygotskijs ”Zon of proximal development”. Alla har en zon där utveckling kan ske. Med någon annans hjälp och stöttning kan vi klara av ett moment som på egen hand inte hade varit möjligt. Inom denna teori är det kommunikation, kultur och det sammanhang som lärandet sker i som är i fokus. Claesson (2002) lyfter att det är viktigt att se processen och inte enbart resultatet.

Det är viktigt att utmana sig själv och våga prova nya saker, genom handling och undersökning. Enligt Säljö (i Claesson, 2002) skapar människan mening genom att delta i olika aktiviteter och sammanhang. Forskare som framhåller det sociokulturella perspektivet menar att lek och arbete ska vävas samman och så även skola och familjeliv, för att skapa bäst förutsättningar för lärande. Det är viktigt att pedagoger hittar olika vägar för kommunikation och arbetar för att skapa accepterande atmosfärer, där alla tas på allvar och alla vågar ställa frågor.

Enligt Thurmann-Moe (1996) framhåller Vygotskijs teori att kognitiv utveckling inte är något som bara sker, utan att det bland annat är de yttre miljöerna i form av den aktuella kulturella verklighet, undervisning och historia som påverkar varje människas utveckling. Han hävdar att mental utveckling inte i första hand har med neurobiologisk mognad att göra, utan erfarenheter som människan får genom sociala och praktiska aktiviteter i miljön har även betydelse. Vidare menar Vygotskij enligt Thurmann-Moe (1996) att de biologiska och kulturella faktorerna samverkar. Vilken social miljö barnet omges av och de biologiska förutsättningar barnet har, blir avgörande i utvecklingen och medför konsekvenser för vilka kunskaper barnet utvecklar. För att beskriva en sociokulturell miljö kan man använda sig av antingen ett historiskt eller ett pedagogiskt perspektiv. Vygotskij använde båda perspektiven.

En viktig del i Vygotskijs teori var att han såg individen som socialt aktiv redan från födseln. Barnet riktar direkt sin uppmärksamhet mot omgivningen. Genom att vi tillsammans gör saker utvecklas hela tiden den kultur vi ingår i, kulturen skapas och förändras av människorna tillsammans. Pedagogisk verksamhet är en social gemenskap. Vygotskij menar att kunskap är en social produkt.

Svensson (1998) skriver att Vygotskij anser att de erfarenheter barnet gör under sina första år i livet är mycket viktiga för framtiden. Han menar att sociala erfarenheter har stor betydelse för exempelvis språkutvecklingen och att det är genom socialt samspel som den språkliga utvecklingen sker. Han menar vidare att det är viktigt att barnet deltar i verksamheter där det finns mer kunniga och mer mogna människor för att utvecklas.

4.2 Utvecklingsekologi

Inom den utvecklingsekologiska teorin har barnets utveckling nära samband med de miljöer barnet befinner sig i. I Svenssons (1998) tolkning av Bronfenbrenners teori, är det centrala i teorin samspelet mellan individen och miljön. Enligt Bronfenbrenner är utveckling ett resultat av detta samspel. Olika faktorer i olika miljöer och sammanhang påverkar barnets uppväxt och utveckling och omvänt påverkar även barnet sin omgivning. Människor berörs olika av de miljöer de omges av, beroende på tidigare erfarenheter. Bronfenbrenner tar i sin teori upp fyra olika nivåer i miljön som direkt och indirekt påverkar barnets utveckling, mikronivån, mesonivån, exonivån och makronivån.

Enligt Svensson (1998) lägger Bronfenbrenner vikten på mikro – och mesonivån. Det är de händelser som barnet kommer i direkt kontakt med och som påverkar utvecklingen mest. Mikronivån menar Bronfenbrenner är barnets direkta närmiljö, exempelvis familjen och förskolan, de miljöer barnen oftast vistas i. Det som sker i närmiljön påverkar hur barnet uppfattar verkligheten. Vilka aktiviteter föräldrarna gör med sina barn, vilka intressen föräldrarna själva har, hur de uppmuntrar barnet och visar intresse för det, påverkar utvecklingen. I andra närmiljöer som exempelvis förskolan har andra omständigheter påverkan. Något som är av betydelse är vilket förhållningssätt pedagogerna arbetar efter, vad barnen gör när de är med sina kamrater på förskolan och så vidare. På mesonivån som är nästa steg, fokuseras de förväntningar som finns mellan olika närmiljöer. Eftersom vi i denna undersökning inriktar oss på pedagoger och föräldrar har vi valt att belysa hemmet och förskolan som de närmiljöer som barnen vistas i. Det är således kontakten mellan hemmet och förskolan som har störst betydelse. Hur pedagogerna på förskolan talar om föräldrarna och hur man talar om förskolan i hemmet påverkar barnets uppfattningar om sig själv och sin omgivning (Svensson, 1998). På exonivån finns de miljöer som indirekt påverkar barnet. Barnets uppväxtmiljö som exempelvis bostadsområde, föräldrarnas ekonomi och föräldrars arbetssituation påverkar barnets utveckling. På makronivån läggs fokus på det rådande samhället, hur landet styrs, vilka lagar och regler som finns samt samhällets syn på barnuppfostran. Alla dessa perspektiv har betydelse och påverkar människan på många olika plan.

5. Metod

I detta avsnitt beskrivs den metod vi använt oss av för att kunna fullfölja vår undersökning av föräldrars förväntningar på förskolan och personalens syn på förskolans uppdrag. Vi kommer även utförligt beskriva undersökningsgruppen. Vidare berättar vi om tillvägagångssätt, forskningsetiskt hänsynstagande, vår analysmetod och undersökningens tillförlitlighet.

5.1 Kvantitativ eller kvalitativ metod

I undersökningens inledande skede ställs man inför frågan huruvida studien är kvantitativ eller kvalitativ. Förenklat uttryckt bygger kvantitativa studier enligt Trost (2007) på frågeställningar som hur ofta, hur många eller hur vanligt. Syftet med en sådan studie är att kunna presentera frekvenser. I en kvalitativ studie ligger fokus i stället på att försöka förstå människors sätt att resonera eller reagera eller att urskilja varierade handlingsmönster.

Det som är avgörande när man definierar sin undersökning som antingen kvantitativ eller kvalitativ är studiens syfte. Syftet med vår undersökning är att få inblick i föräldrars förväntningar på förskolan och jämföra detta med personalens syn på förskolans uppdrag. Vi väljer att göra en kvalitativ undersökning därför att det i högre grad möjliggör uppfyllandet av syftet. Trost (2007) påpekar att det verkliga händelseförloppet i en undersökning är invecklat och att en studie sällan kan klassificeras som antingen kvantitativ eller kvalitativ rakt igenom, utan pendeln kan skifta läge i undersökningens olika delmoment. Med hänsyn till detta vill vi förtydliga att även om vi gjort en kvalitativ studie kommer vissa kvantitativa drag framträda i resultatdelen och diskussionen. Resultatet av vår enkätundersökning redovisas genom att vi presenterar hur många som tyckte på ett visst sätt och vi kommer även göra jämförelser mellan respondenternas svar.

5.2 Enkät

Utifrån vårt syfte att få inblick i föräldrars förväntningar på förskolan och personalens syn på förskolans uppdrag, stod valet av datainsamlingsmetod för oss mellan intervjuer och enkäter. Slutligen beslutade vi oss för att använda oss av enkäter. Det finns fördelar och nackdelar med alla metoder.

Den främsta anledningen till att vi valde just enkäter var att vi önskade få ta del av ett stort antal föräldrar och personals varierade föreställningar om förskolan. Ejlertsson (2005) skriver att en enkätundersökning kan göras på ett jämförelsevis stort urval i relation både till kostnad och investerad tid. En större undersökningsgrupp är något som ger mer kraft åt resultatet (Stukát, 2005).

Respondenterna ges möjlighet att i lugn och ro ta ställning till frågorna och begrunda sina svar. De får även tillfälle att kontrollera eventuella faktauppgifter innan frågorna ska besvaras (Ejlertsson, 2005). Detta ökar oddsen för att få mer genomtänkta svar från de tillfrågade, än vid muntliga intervjuer.

Vissa frågor kan av respondenten upplevas som känsliga att besvara och normalt bör man i enkätundersökningar undvika frågor av sådan karaktär. Det kan dock vara svårt att som utomstående avgöra vilka frågor som någon annan upplever som känsliga eller kanske till och med kränkande. Anonymiteten i att skriftligt besvara ett frågeformulär och att slippa uttala orden direkt inför en främling kan medföra att obehaget att besvara dylika frågor minskar, förutsatt att enkäterna hanteras på ett otvivelaktigt sätt (Ejlertsson, 2005). Även om vår undersökning inte direkt berör det enskilda barnet eller den enskilda pedagogens arbetssätt, handlar frågorna om en verksamhet där föräldrarna lämnar sina barn varje dag och en verksamhet som personalen måste stå till svars för och detta skulle kunna uppfattas som känsligt för de tillfrågade.

Användandet av enkät som metod minskar eller eliminerar även den så kallade intervjuareffekten. Intervjuarens värderingar framkommer i dennes kroppsspråk och sätt att ställa frågor och följdfrågor, vilket i större eller mindre utsträckning påverkar respondentens svar. Den osäkerhetsfaktor som denna omedvetna styrning medför är inte önskvärd och minskad risk för detta är en av enkätens fördelar (Stukát, 2005; Ejlertsson, 2005).

En nackdel med enkätundersökningar är enligt Ejlertsson (2005) att bortfallet ofta riskerar att bli stort. Vidare skriver han att det inte finns någon allmängiltig lösning på detta problem. De åtgärder som kan vidtas, förutom ett välformulerat frågeformulär och missivbrev, är att man påminner de tillfrågade om undersökningen. Ejlertsson (2005) skriver emellertid att man ur etisk synvinkel inte kan vara alltför påtryckande vad gäller bortfallet, eftersom frivilligheten i deltagandet då kan ifrågasättas.

I ett historiskt perspektiv har det ställts olika krav på hur stort bortfallet får vara för att en undersökningen ska kunna genomföras. Trost (2007) skriver att under femtiotalet krävdes det att man gjorde en analys av bortfallet om det låg mellan fem och 15 procent. I undersökningar med ett bortfall på mer än 15 procent skulle materialet kasseras. Sedan mitten av 1970-talet har denna inställning förändrats och det räcker nu mera med en svarsfrekvens på mellan 50 och 75 procent för att undersökningen ska kunna fullföljas.

Man skiljer mellan två olika typer av bortfall, externt och internt. Det externa bortfallet innefattar enligt Ejlertsson (2005) de personer i urvalet som vägrar eller inte har möjlighet att delta i undersökningen. Med internt bortfall avses att en respondent valt att lämna enstaka frågor obesvarade i en i övrigt ifylld enkät.

5.3 Enkätens utformning

Vid utformningen av en enkät finns en rad aspekter att ta hänsyn till, både vad gäller frågeformulärets utseende och frågornas konstruktion. Enkäten som vi arbetade fram för vår undersökning består både av strukturerade och ostrukturerade frågor. Anledningen till att vi valde att främst bygga vår undersökning på öppna frågor var att vi ville att föräldrarna skulle känna frihet att delge sina tankar utan att vi alltför mycket styrde dem. Stukát (2005) skriver att risken med öppna frågor är att man sällan får särskilt fylliga svar. Den tillfrågade måste vara motiverad att besvara frågorna och ha vana att uttrycka sig i skrift. Vi reflekterade mycket över huruvida respondenterna i vår undersökning skulle uppleva det krävande att besvara öppna frågor och risken att bortfallet skulle bli större om de kände sig omotiverade. Bearbetningen av frågor med långa fylliga svar blir avsevärt mer krävande, än om enkäten har fasta svarsalternativ. Det kan vara svårt att kategorisera svaren och göra uppgiften

överskådlig.

Ejlertsson (2005) menar att man med fördel kan använda frågor som konstruerats och redan använts i tidigare undersökningar. Fördelen med detta är att frågorna redan genomgått en kvalitetskontroll och det finns även material att jämföra det egna resultatet med. Mot bakgrund av detta har vi i fråga 12 till föräldrarna (se bilaga 1) och fråga 6 till personalen (se bilaga 2) i vår undersökning hämtat inspiration från Ivarson Jansson (2001, s. 116f).

Vidare skriver Ejlertsson (2005) att det kan vara meningslöst att inkludera kunskapsfrågor i enkäter där respondenten ges möjlighet att ta reda på det rätta svaret. Validiteten i den här typen av frågor blir därför mycket låg eftersom man inte med säkerhet kan fastställa respondentens kännedom i frågan. Det kan också vara känsligt för den tillfrågade att behöva erkänna att man inte vet svaret på en fråga. I vår enkät till föräldrarna handlar fråga 9 till föräldrarna (se bilaga 1) om deras kännedom om läroplanen. Vi valde dock att formulera frågan på ett sådant sätt att de inte behövde redogöra för sitt svar, för att minska känslan av okunnighet hos respondenterna.

Ejlertsson (2005) menar vidare att språket bör anpassas efter den målgrupp undersökningen riktar sig till för att minska risken att frågorna missförstås. Vi valde därför att fråga ett litet antal föräldrar, som inte skulle medverka i studien och självklart även vår handledare om synpunkter på våra frågeformuleringar, enkätens utseende samt vårt missivbrev. Utifrån detta omformulerade vi vissa av frågorna och lämnade även mer svarsutrymme på de öppna frågorna.

5.4 Urval

Vi valde att genomföra vår enkätstudie på tre förskoleavdelningar i tre olika kommuner i Västra Götalands län. Vi hade sedan tidigare kännedom om dessa förskolor och var av den övertygelsen att intresse för vår undersökning fanns. Vår förhoppning var att det faktum att personalen och föräldrarna redan hade kännedom om oss, i högre grad skulle motivera dem att besvara enkäterna och att risken för bortfall på så sätt skulle minska.

Förskolorna ligger som tidigare nämnts i tre olika kommuner. Dessa kommuner skiljer sig åt när det gäller socioekonomiska förutsättningar. Vår ambition med detta är att få en bredare undersökningsgrupp och att fler ska kunna identifiera sig med resultatet. Som Stukát (2005, s. 56) skriver: ” Ett undersökningsresultat som endast gäller för de ibland mycket få personer som studerats och inga andra, blir ofta ganska ointressant...”.

Vi lämnade ut 20 enkäter till föräldrarna på varje förskola, sammanlagt 60 stycken. Anledningen till att vi fördelade enkäterna lika oavsett hur många barn och föräldrar som var aktiva på varje förskola var att vi ville göra en jämförelse mellan de olika kommunerna. Tyvärr var det stor skillnad i hur många enkäter vi fick tillbaka från respektive förskola och vi ansåg därför att det inte var möjligt att göra en rättvis jämförelse baserad på kommundillhörighet.

Till de anställda delades sammanlagt 20 stycken enkäter ut. Det var inte enbart personalen på de avdelningar där föräldraundersökningen utfördes som tillfrågades, utan enkäterna delades ut till hela arbetslaget.

5.5 Tillförlitlighet

I Stukat (2005) kan man läsa om reliabiliteten, han menar att man genom reliabiliteten mäter uppsatsens tillförlitlighet och mätnoggrannhet.

För att öka vår undersöknings tillförlitlighet gav vi ut vår enkät med följande missivbrev till några få föräldrar som inte skulle delta i själva undersökningen. Även vår handledare fick ta del av enkäten och ge sina synpunkter på upplägget av frågor. Genom att frågorna i enkäterna innan utdelningen kontrollerades av utomstående fick vi möjlighet att förbättra vår undersökning. Oklara frågor kunde undvikas, vilket medförde att vi i stort sett kunde använda alla svar vi fått in, eftersom få av respondenterna feltolkat frågorna. Detta anser vi ökar undersökningens tillförlitlighet. Johansson & Svedner (2006, s. 105) beskriver detta i följande citat: ”Vid enkätundersökningar kan oklara frågor och slarv vid ifyllandet av enkäten bidra till låg reliabilitet.”

Tanken med att genomföra en enkät med öppna frågor var att respondenterna inte skulle styras av våra svarsalternativ, utan att de skulle svara hur just deras förväntningar på förskolan såg ut. För att kunna sammanställa resultatet valde vi att kategorisera de olika svaren, vilket innebär att det är vår tolkning av svaren som anges. Vi är medvetna om att detta påverkar undersökningen tillförlitlighet.

Alla föräldrar och anställda i undersökningen gavs samma förutsättningar att besvara enkäten, i form av tid, information, missivbrev och påminnelse. De fick möjlighet att ta med enkäterna hem för att inte behöva besvara frågorna under press eller när de känt sig stressade eller varit på dåligt humör. Vi kan självklart inte veta hur respondenternas hemförhållanden ser ut, men från vårt håll gavs de samma förutsättningar och detta ökar tillförlitligheten i resultatet. Efter att vi skickat ut påminnelsebrev till de tre förskolorna, gavs vi chansen att delta vid ett föräldramöte. Tanken var att vi där skulle få in fler svar eftersom personerna kunde besvara enkäterna på plats. Men majoriteten av de som deltog vid föräldramötet hade redan fyllt i enkäten, vi anser därför inte att detta påverkat resultatet eller tillförlitligheten.

I vår undersökning har vi som tidigare nämnt lämnat ut enkäten på tre olika förskolor. Vi är medvetna om att resultatet i vår undersökning inte går att generalisera. Resultatet vi fått fram visar just vad den lilla grupp människor som vi låtit besvara enkäten har för förväntningar på förskolan.

Vi anser även att studiens tillförlitlighet ökar då vi varit två studenter som genomfört undersökningen. Genom att vi är två individer med olika erfarenheter både från studier och privatliv, har vi ett bredare perspektiv i våra tolkningar.

5.6 Etiska principer

När man genomför en vetenskaplig undersökning är det viktigt att gå igenom de etiska aspekterna som man som forskare kan ställas inför (Stukat, 2005). Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet är de områden vi tagit hänsyn till i genomförandet av vår undersökning. Nedan följer hur vi gått till väga.

5.6.1 Informationskravet

Innan vi genomförde undersökningen tog vi kontakt med förskolorna och diskuterade med personalen om de ansåg att det fanns intresse från föräldrar och personal att delta i studien. Föräldrarna gavs inte möjlighet att ta ställning till sitt deltagande i undersökningen förrän vid själva utdelningen av enkäten. Vi skapade två missivbrev (se bilaga 1 och 2) där vi utförligt beskrev för både personal och föräldrar vårt syfte med undersökningen. Vi påpekade att detta var ett sätt för föräldrarna att få delge sina förväntningar på förskolan. Även om det inte direkt påverkar deras egna barns förskolevistelse så ger det förskolepersonalen bättre förutsättningar att möta föräldrars förväntningar i framtiden. Brevet innehöll även våra kontaktuppgifter om det skulle uppkomma frågor eller funderingar som rörde enkäten eller undersökningen i stort.

5.6.2 Samtyckeskravet

Föräldrarna erbjöds att delta i vår undersökning genom att pedagogerna delade ut enkäterna, utan tvång. Föräldrarna informerades om hur lång tid vi trodde enkäten skulle ta att fylla i och vi påvisade att vi var väldigt tacksamma om de ville ta sig tid att besvara frågorna. Med denna formulering menar vi att undersökningen är frivillig, även om vi inte bokstavligen skriver det.

5.6.3 Konfidentialitetskravet

Vi upplyste respondenterna i missivbrevet att deras svar skulle behandlas konfidentiellt. Enkäterna som lämnades in, lades i en mapp på förskolan som bara personalen hade tillgång till.

5.6.4 Nyttjandekravet

Deltagarna i undersökningen informerades att enkäterna enbart skulle användas i den aktuella studien. De informerades även om att resultatet av undersökningen kommer presenteras i en uppsats i slutet av maj 2010.

5.7 Bortfallsanalys

I följande avsnitt beskrivs undersökningens externa och interna bortfall. Vi redovisar bortfallet vad gäller föräldrarna och personalen separat.

5.7.1 Föräldraenkäterna

Det externa bortfallet vad gäller enkäterna till föräldrarna var stort. Vi delade ut 60 enkäter och vid sista inlämningsdatum för enkäterna hade vi fått in 14 svar. Efter ytterligare påminnelse hade 39 stycken enkäter besvarats, vilket innebär en svarsfrekvens på 65% (39 av 60). Ett stort bortfall vid enkätundersökningar är enligt Ejlertsson (2005) inte ovanligt. Vi kan inte med säkerhet säga varför så många valde att låta bli att delta i vår undersökning, men vi har tagit reda på några faktorer som kan ha haft inverkan på att bortfallet blev så stort. På två av de tillfrågade förskolorna hade en enkätundersökning från kommunerna genomförts endast två veckor tidigare. Vi fick ej vetskap om detta förrän efter vår enkät delats ut men vi har skäl att tro att en del föräldrar upplevde det tröttsamt att delta i ytterligare en undersökning. Eventuellt kan vår enkät misstagits vara densamma som den från kommunen. Detta kan ha lett till att föräldrarna, i tron att de redan besvarat frågorna, slängt enkäten. Föräldrarna gavs relativt kort tid, en vecka, att besvara enkäterna. Vi angav i missivbrevet ett sista inlämningsdatum, eftersom vi trodde att det annars fanns en risk att enkäterna lades undan

och glömdes bort. Då vi inte fått in tillräckligt många besvarade enkäter och skickade ut en påminnelse till förskolorna förstod vi att en del slängt enkäten eftersom de ansåg att de inte hade möjlighet att besvara enkäten före detta datum.

De besvarade enkäterna skulle lämnas i en mapp som personalen på förskolan förvarade, utan att utomstående hade möjlighet att ta del av materialet. Vi skickade inte med några kuvert att försegla enkäterna med, eftersom vi litade på att personalen inte skulle granska de inkomna svaren. Det är dock inte självklart att föräldrarna kände samma förtroende och några kan därför ha valt att inte svara.

Vidare förekommer internt bortfall på fråga 11 till föräldrarna (se bilaga 1). 21% (8 av 39) av respondenterna har valt att inte besvara denna fråga, detta diskuteras vidare i metoddiskussionen.

5.7.2 Personalenkäterna

Det externa bortfallet var även för personalenkäterna stort. Av 20 stycken utdelade enkäter fick vi tillbaka 55% (11 av 20) ifyllda. En bidragande orsak till detta tror vi är tidsbrist. En av de tillfrågade skriver som svar på frågan om förskolan uppfyller föräldrarnas förväntningar på verksamheten, att det är ”mycket tid som går till planering av olika saker, vilket gör att man är mindre tid i barngrupp, det blir en ond cirkel”. De anställda tillfrågades inte som privatpersoner och förhoppningen var att de skulle kunna besvara enkäterna under arbetstid, men det är svårt att finna tid för nytillkomna uppgifter i ett redan pressat tidsschema.

Ytterligare något som kan ha påverkat bortfallet är att personal tillfrågades även på avdelningar där föräldraenkäterna inte delades ut. Detta kan ha medfört att alla de tillfrågade pedagogerna inte kände samma engagemang och delaktighet i studien, vilket gjorde dem omotiverade att besvara enkäten.

6. Resultat

I följande avsnitt kommer vi redovisa det resultat vi kommit fram till i vår undersökning. Svaren på frågorna i enkäterna kommer synliggöras med hjälp av tabeller och diagram, men vi kommer även redogöra för svaren i löpande text.

Över lag kommer vi presentera resultatet av svaren med fokus på respondenten som förälder, men det kan ändå vara intressant att se vissa särskiljande drag hos respondenterna. 59% (23 av 39) av respondenterna var kvinnor och 41% (16 av 39) var män. Vidare framkommer att 33% (13 av 39) av de som besvarat frågorna har endast 1 barn, medan 67% (26 av 39) har 2 barn eller fler.

Urvalsgruppen för personalenkäterna bestod enbart av kvinnor, dock med varierande ålder och utbildningsbakgrund. Eftersom urvalsgruppen var förhållandevis liten kommer vi inte göra någon jämförelse av barnskötare och pedagogers svar utan respondenterna får som samlad grupp representera förskolan.

Vi har delat in svaren på de öppna frågorna i kategorier. Dessa frågor redovisas med hjälp av tabeller där nyckelord som vi tagit fasta på i respondenternas svar beskrivs. För att ytterligare precisera våra kategorier kommer vi även lyfta fram citat från föräldrarna samt de anställdas enkäter. Det är viktigt att vara medveten om att varje svar kan innefatta mer än en kategori.

6.1 Föräldrars förväntningar på förskolan

I tabellen nedanför redovisas det resultat vi kunnat utläsa i föräldrarnas svar på frågan *Vad har du för förväntningar på förskolans verksamhet?* Vi har grupperat föräldrarnas svar i åtta kategorier.

Vi kommer på samma sätt i detta avsnitt även redogöra för personalens svar på frågan *Vad tror du föräldrar har för förväntningar på förskolan?* Vidare sammanställs resultatet på frågan *Känner du att förskolan uppfyller dessa förväntningar?* Svaret på denna fråga redovisas i ett cirkeldiagram.

Tabell 6.1 Föräldrars förväntningar på förskolans verksamhet

Kategori	Nyckelord	Antal svar i %
Trygghet	Trivsel, säker miljö, bra förebilder, bra bemötande	51 (20 av 39)
Utveckling och lärande	Lustfyllt lärande, språkutveckling, färg, form, matematik, vardagliga begrepp, pedagogisk/utmanande/omväxlande verksamhet, uppmuntran	51 (20 av 39)
Socialt samspel	Grupp känsla, social träning, gemenskap, nya kompisar, umgås med barn och vuxna	46 (18 av 39)
Individanpassning	Bekräftelse, takt och ålder, bli sedd, barns olika behov, stöd	23 (9 av 39)
Uppfostran	Civilisera, ta ansvar, disciplin, etik och moral, rätt och fel	21 (8 av 39)
Lustfylld miljö	Roligt, lek	21 (8 av 39)
Förberedelse inför framtiden	Livslångt lärande, introduktion, förberedelse för skolan	18 (7 av 39)
Tillsyn	Omhändertagande när föräldrar arbetar, få mat	8 (3 av 39)

51% av föräldrarna tog upp trygghet som en viktig aspekt i sina förväntningar på förskolan. Trygghet för föräldrarna handlar både om barnens trivsel och säkerhet på förskolan, men det handlar även om föräldrarnas upplevelse av att lämna sina barn där. Här följer exempel från föräldrarnas svar: ”Att de ska vara bra förebilder och ha en säker miljö där mitt barn kan känna sig tryggt.” ”Att barnen ska känna sig trygga i gemenskapen så pass att de känner att de kan prova på saker utan att någon skrattar.” Att barnen ska känna sig trygga. Är dom trygga är jag tryggt.”

Lika många, alltså lite mer än hälften av föräldrarna lyfter utveckling och lärande som något de förväntade sig av förskolan. Svar som visade på detta handlade om utveckling av färdigheter inom exempelvis språk, matematik samt vardagliga begrepp. Föräldrarna ställer även krav på att verksamheten ska vara pedagogiskt utmanande och omväxlande. Två föräldrar formulerar detta på följande sätt: ”Att de har meningsfulla aktiviteter utan för den delen överaktivera barnen. Att barnen får prova på färg och form, matte.” ”Introducera nya saker, t ex sagor, teater, lekar mm.”

46% av respondenterna lyfte det sociala samspelet i sina förväntningar på förskolan. Grupp känsla, social träning och gemenskap var viktigt för dem. Följande två citat får hjälpa till att förtydliga denna kategori: ”Lära sig att ta hänsyn till andra barn och lära sig känna trygghet med andra vuxna.” ”Lära barnen att fungera i grupp.”

Enligt vår kategorisering var individanpassning en förväntning som 23% av föräldrarna hade på förskolan. En förälder skriver att hon förväntar sig ”flexibel personal som ser och uppmärksammar respektive barns olika behov”.

21% av respondenterna har förväntningar på att förskolan ska hjälpa till i barnens uppfostran. Lika många ansåg att förskolan skulle erbjuda en lustfylld miljö. Ett svar som vi placerat i båda dessa kategorier är en förälder som skriver att det handlar om ”lek, bus och lite disciplin”.

18% hänvisar till förskolans förberedande funktion inför framtiden. Exempel på detta är följande svar från två respondenter: ”En introduktion till den ”riktiga” skolan fast med mycket lek och skoj” respektive ”att de stöttar och utvecklar barnen till att bli samhällsfungerande vuxna i framtiden.”

Ett fåtal föräldrar, 8% hänvisade till vad vi kategoriserat som tillsyn, som en förväntning på förskolan. I denna kategori har vi enbart placerat de svar där respondenten hänvisar till förskolans funktion att ta hand om barn, begränsat till att gälla medan föräldrarna arbetar. En förälder skriver: ”Jag förväntar mig att mitt barn blir väl omhändertaget när jag är på mitt arbete”. Svar som berör omhändertagande på en mer allmän nivå har vi valt att istället placera i kategorin trygghet.

Tabell 6.2 Personalens uppfattning om föräldrars förväntningar på förskolan

Kategori	Nyckelord	Antal svar i %
Trygghet	Barnen trivs, positivt och respektfullt bemötande, delaktighet, barn och föräldrars trygghet	91 (10 av 11)
Se individen	Se och uppmärksamma varje barn, se deras barns behov	45 (5 av 11)
Utveckling och lärande	Utvecklande sysselsättning, pedagogisk verksamhet, lärarik och innehållsrik dag	45 (5 av 11)
Tillsyn	Omvårdnad, näringsrik mat, barnpassning	27 (3 av 11)
Socialt samspel	Social kompetens	18 (2 av 11)

Nästan alla av de anställda, 91% svarar att de tror att föräldrarna förväntar sig att förskolan ska erbjuda en trygg vistelse för deras barn. Respondenterna hänvisar både till barnens trygghet, men även föräldrarnas känsla i mötet med förskolan. En respondent skriver att hon tror att föräldrarna förväntar sig ”att de själva får ett positivt och respektfullt bemötande och att de känner sig delaktiga i sitt barns vardag”.

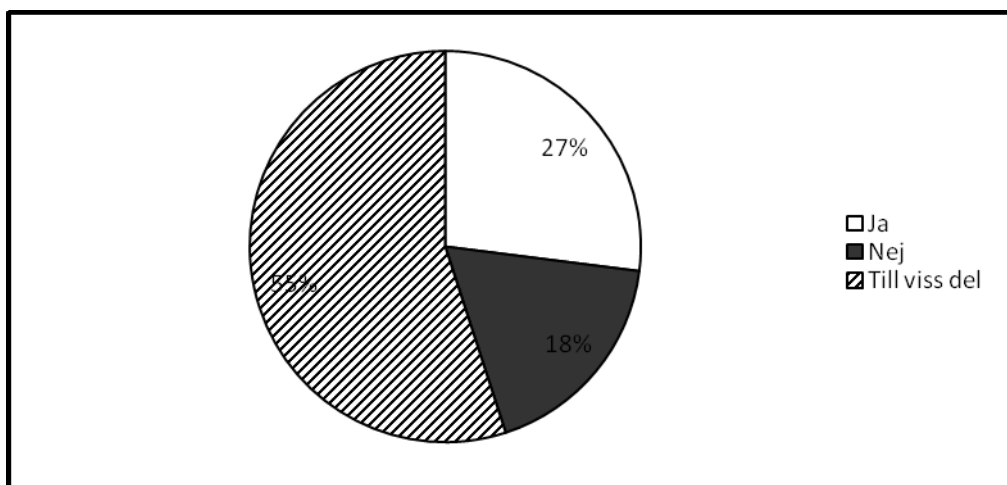
45% av personalens svar på frågan belyser utveckling och lärande. Det handlar om att ”stimulera barnet att gå vidare i utvecklingen”. Lika många lyfter föräldrars önskan om att individen ska synas. Föräldrar vill ”att man som pedagog ser och tillgodoser deras barns behov”.

27% av respondenterna känner att föräldrarna inte förväntar sig mycket mer av verksamheten än tillsyn. En anställd uttrycker detta på följande sätt: ”Tyvärr tror jag att många ser förskolan som barnpassning. Är viktigare att näsan är torkad än vad vi gjort under dagen.”

Endast 18% av respondenterna lyfter det sociala samspelet som en viktig aspekt i föräldrarnas förväntningar. Ett citat från enkäterna: ”Att barnen fungerar socialt, emotionellt med kamrater och vuxna på förskolan.”

Figur 6.1 Personalens uppfattning om huruvida förskolan uppfyller föräldrars förväntningar

Diagrammet nedanför redogör för personalens uppfattning om huruvida de uppfyller föräldrars förväntningar på förskolan. Som diagrammet visar har vi delat in svaren i kategorierna ja, nej och till viss del. Frågan är formulerad på ett sådant sätt att det hade räckt att svara ja eller nej, men alla respondenterna har valt att vidare förklara varför de tycker på det ena eller det andra sättet.

Diagrammet visar att 27% (3 av 11) av personalen svarade att verksamheten uppfyller föräldrars förväntningar. 18% (2 av 11) av respondenterna svarade nej på frågan och 55% (6 av 11) svarade att de till viss del uppfyller föräldrars förväntningar.

En av de anställda som svarat ja på frågan uttrycker det på följande sätt: ”Ja, det gör jag. Vi har fokus på att se varje barn och försöka att ge varje barn det just de behöver.”

Så här formulerar en respondent varför hon tycker att föräldrarnas förväntningar på förskolan inte uppfylls: ”Inte så länge vi har så stora barngrupper som hela tiden ökas på, samt ständiga inskolningar.”

Två av respondenterna som anser att de till viss del uppfyller de förväntningar föräldrarna ställer på förskolan skriver så här: ”Inte varje dag. Känner att vi strävar dit, men föräldrarna och pedagogerna har olika uppfattningar om förskolans uppdrag. Vi behöver vara tydliga!!”
”Ja, i stort! Jag tycker att barngrupperna är för stora för att man riktigt ska hinna med varje barn så som man önskar. Och mycket tid som går till planering av olika saker gör att man är mindre tid i barngrupp, det blir en ond cirkel.”

6.2 Förskolans uppdrag

Under denna rubrik kommer vi redogöra för föräldrarna och personalens svar på frågan *Vad är förskolans uppdrag enligt dig?* Respondenternas svar har sammanställts genom att vi fördelat dem i olika kategorier och detta kommer synliggöras med hjälp av tabeller på samma sätt som i föregående stycke. Även nu kommer citat lyftas fram för att tydliggöra kategoriindelningen.

I detta avsnitt kommer vidare föräldrarnas kännedom om läroplanens (Lpfö98) mål för förskolans verksamhet redovisas med hjälp av ett cirkeldiagram.

Tabell 6.3 Förskolans uppdrag enligt föräldrarna

Kategori	Nyckelord	Antal svar i %
Utveckling och lärande	Pedagogisk/kreativ/stimulerande verksamhet	54 (21 av 39)
Trygghet	Ha det gott, vara nöjda, trygg och säker miljö, trösta	41 (16 av 39)
Socialt samspel	Samspel mellan barn och vuxna, hänsyn, empati, grupptillhörighet	36 (14 av 39)
Förberedelse inför framtiden	Förberedelse inför skolan, förskoleklass, förberedande aktiviteter	23 (9 av 39)
Tillsyn	Tillgänglighet när föräldrar arbetar, omhändertagande	23 (9 av 39)
Individanpassning	Se varje barns förmågor, bli sedda, stötta vid svagheter	23 (9 av 39)
Lustfyllt lärande	Ha roligt, bra aktiviteter, lek	18 (7 av 39)
Uppfostran	Rätt och fel, etik och moral, humana värderingar, ansvar	15 (6 av 39)

I tabellen kan man se att lite mer än hälften, 54% av föräldrarna anser att förskolans uppdrag är att genomföra pedagogisk verksamhet som stimulerar och utmanar deras barn. En förälder skriver att hon efterfrågar ”pedagogisk verksamhet, såsom skapande, fantiserande, siffror, bokstäver mm.”

41% av respondenterna tar även upp trygghet som en viktig del av förskolan. Barnen ska ha det bra, vara nöjda, bli tröstade vid behov och förskolan ska vara en trygg miljö för barnen. En förälder skriver att förskolans uppdrag är ”att tillhandahålla en trygg och säker miljö...”

Socialt samspel är något som 36% av föräldrarna svarat är förskolans uppdrag, att barnen ska träna på det sociala samspelet, både tillsammans med andra barn, men även i samvaron med vuxna. De respondenter som tycker att det sociala samspelet är en viktig del i förskolans

uppdrag har lyft fram aspekter som att barnen ska lära sig ta hänsyn och känna empati för varandra. Här följer ett citat från en enkät: ”Att lära barnen visa hänsyn för varandra.”

Omkring en fjärdedel, 23% av föräldrarna svarade att förskolan ska vara tillgänglig för föräldrarna och att deras barn ska bli omhändertagna under tiden de själva är på sitt arbete. En förälder har skrivit att förskolans uppdrag är ”att finnas för mina behov som förvärvsarbetande, alltså att jag inte har något val utan måste ha barnomsorg”.

Lika många föräldrar, 23% svarade att verksamhetens uppdrag är att förbereda barnen inför framtiden, att barnen ska tränas och övas för att sedan kunna ta steget upp till grundskolan. En respondent skriver följande: ”Förberedelse för förskoleklass.”

Vidare kan man urskilja att 23% av föräldrarna även nämner i sina svar att förskolan ska individanpassa verksamheten. Vi kan av föräldrarnas svar se att det är viktigt för många av respondenterna att pedagogerna ser just deras barn, att varje barn får känna sig uppmärksammat. Även att pedagogerna stöttar vid svagheter hos barnen, om det är ett område där barnen behöver lite extra stöd.

Endast 18% av de föräldrar som besvarat enkäten anser att förskolans uppdrag även är att erbjuda deras barn en lustfylld miljö, där de har roligt och kan leka. Exempel på ett svar där den lustfyllda miljön tas upp är följande: ”Att ha roligt och leka.”

Under rubriken uppfostran var det 15% av respondenternas svar som passade in. Där kan man urskilja svar som att förskolan ska arbeta för att barnen ska lära sig rätt och fel, etik och moral, och ansvar. En förälder sammanfattar kort att förskolans uppdrag är att ”lära dem/uppfostra”.

Värt att nämna är att endast en förälder skrev att förskolans uppdrag, är det som finns beskrivet i läroplanen för förskolan. Respondenten som svarat detta är lärare för tidigare åldrar. Det är även bara en respondent som har svarat att förskolan ska hjälpa föräldrarna i sin roll som just föräldrar, ”att utbilda och hjälpa till i vuxenrollen”.

Tabell 6.4 Förskolans uppdrag enligt personalen

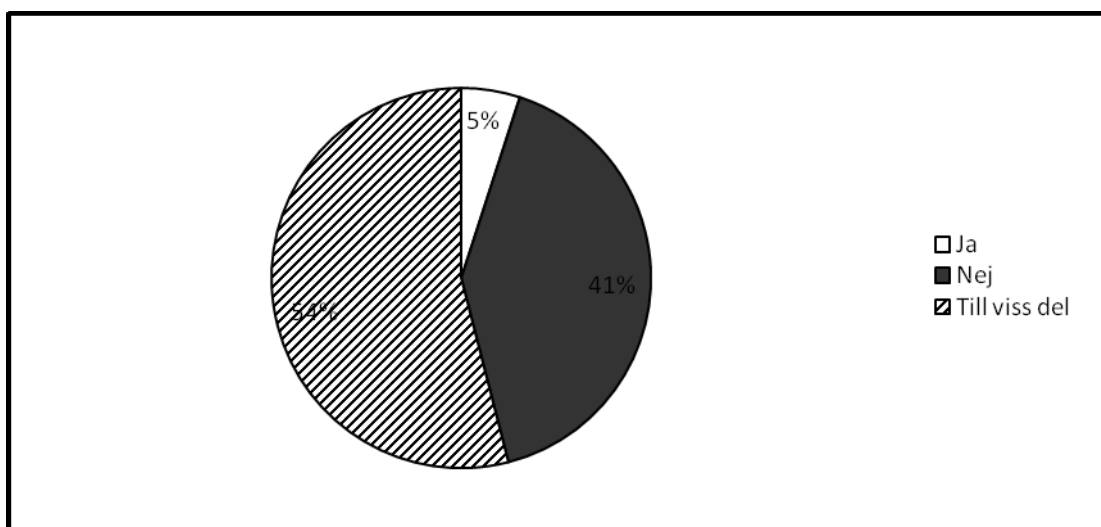
Kategori	Nyckelord	Antal svar i %
Individanpassning	Se varje barn, arbeta efter varje barns behov, utveckling efter egna förutsättningar	64 (7 av 11)
Trygghet	Trygghet, glädje	64 (7 av 11)
Utveckling och lärande	Pedagogisk verksamhet, språk, motorik, barnets lärande, synliggöra lärande, lust att vilja lära, hjälp med utveckling	55 (6 av 11)
Socialt samspel	Ge gruppkänsla, social utveckling	27 (3 av 11)

64% av personalen anser att en viktig aspekt i förskolans uppdrag är att individanpassa. Vi ska ”ge alla barnen goda chanser till utveckling efter sin egen förmåga”. Lika många lyfter trygghetsaspekten. Förskolan ska ”ge barnen en bra och trygg start”. 55% av personalen

tycker det är viktigt att ”ge utmaningar och prövningar som ger positiva reaktioner, som lust att vilja lära mer.” De lyfter alltså barns utveckling och lärande som förskolans uppdrag. Vidare belyser 27% av respondenterna det sociala samspelet. Förskolans uppdrag är ”att ge barnen glädje och trygghet i samvaron med andra barn och vuxna”. I ett av svaren urskiljer vi ett framtidsperspektiv och förskolans förberedande funktion. Förskolans uppdrag är att ”förbereda dem för livet i skolan och vuxenvärlden”. Ytterligare en i personalen besvarar frågan genom att hänvisa till Lpfö98: ”Allt som står i Lpfö är vårt uppdrag”.

Figur 6.2 Föräldrars kännedom om läroplanen

Diagrammet nedan redogör för föräldrarnas svar på frågan *Känner du till läroplanens (Lpfö98) mål för förskolans verksamhet?*

Diagrammet visar att 41% (16 av 39) av föräldrarna svarade att de inte kände till läroplanens mål för förskolan. 54% (21 av 39) av föräldrarna svarade att de till viss del hade kännedom om Lpfö98. Endast 5% (2 av 39) av respondenterna svarade ja på frågan.

De två som svarat ja, är båda lärare för tidiga åldrar.

6.3 Förskolans ansvar och bidrag respektive hemmets ansvar och önskemål i barns utveckling och fostran

I denna sektion redogör vi för frågorna: *Vad anser du att förskolans verksamhet tillför ditt barns utveckling?* och *Vad skulle du vilja ha stöd med från förskolan vad gäller ditt barns utveckling?* Även för dessa frågor har vi valt att kategorisera respondenternas svar. Svaren på frågorna redovisas i två tabeller nedan.

Vi kommer även sammanställa föräldrarnas och personalens svar på frågan *Vems ansvar tycker du främst att följande är i barns utveckling och fostran?* i två tabeller.

Tabell 6.5 Föräldrars uppfattning om vad förskolan tillför deras barns utveckling

Kategori	Nyckelord	Antal svar i %
Socialt samspel	Konfliktlösning, hänsyn, respekt, samarbete, vara kompisar	69 (27 av 39)
Allmänt lärande	Tillför mitt barn mycket, massor, bra pedagogiska aktiviteter, stimulerande och strukturerad verksamhet	26 (10 av 39)
Språklig utveckling	Lära sig prata, lära sig bokstäver, siffror	23 (9 av 39)
Uppfostran	Rätt och fel, regler, hyfs, lyssna på fröken, värderingar	15 (6 av 39)
Förlängning av hemmet	Större utbud, fortsätta bygga vidare på det som utvecklas hemma, bredd och variation	15 (6 av 39)
Personlig mognad	Självförtroende, bli självständiga individer	13 (5 av 39)
Motorisk utveckling	Grov och fin motorik	10 (4 av 39)
Förberedelser för framtiden	Förberedelse för skolan och livet	8 (3 av 39)
Skapande och kreativitet	Sång, musik, konstnärligt skapande	8 (3 av 39)

Här kan vi se att 69% av föräldrarna anser att förskolan tillför deras barn mycket social stimulans. I förskolan får de vara tillsammans med andra barn och vuxna. De får träna sig i att hantera konflikter, samarbeta med andra, ta hänsyn och respektera varandra. Två föräldrar uttrycker sig på följande sätt: "Att lära barnen att ta hänsyn till varandra". "Samspel med andra barn och vuxna".

Den kategori som vi valt att kalla allmänt lärande innefattar 26% av respondenternas svar. Inom kategorin allmänt lärande har vi valt att placera de svar där föräldrarna menar att förskolan tillför deras barns utveckling väldigt mycket, utan att specificera vad det är förskolan tillför. De menar att förskolan tillför många viktiga delar i deras barns allmänna utveckling. De som dock valt att förtydliga sina svar har bland annat skrivit att verksamheten tillför pedagogiska, strukturerade och stimulerande aktiviteter. Ett exempel från ett svar är följande: "Mycket, ser att han lär sig saker hela tiden."

Man kan i tabellen ovan se att 23% av respondenterna har svarat att förskolans verksamhet ger barnen stöd i den språkliga utvecklingen. I svaren kan man urskilja de som menar att barnet sedan det börjat på förskolan har lärt sig prata bättre, någon skriver att deras barn börjat visa intresse för bokstäver och siffror. Ett exempel som får belysa detta är en förälder som säger att hennes barn "lärt sig prata fortare, (mamma kan ju vad blablupp betyder!)"

15% av respondenterna anser att förskolan har varit ett stöd i att uppfostrat deras barn. Barnen har bland annat lärt sig att följa regler, lyssna på fröken och allmänt hyfs samt fått en ökad

förståelse för vad som är ”rätt och fel”.

En kategori har vi valt att döpa till förlängning av hemmet. 15% av respondenternas svar valde vi att placera i denna kategori. Med denna kategori menar vi att förskolan hjälper till, stöttar och vidareutvecklar det som barnen bär med sig hemifrån. Men förskolan kan även erbjuda barnen en större variation och bredd på aktiviteter än vad föräldrarna anser är möjligt hemma. ”Jag kan se att de frö vi föräldrar satt verkligen blommar ut på förskolan. Vi har tex jobbat mycket med sång, musik och dans hemma och nu ser jag att det utvecklas otroligt mycket på förskolan.”

I tabellen ovan finns ytterligare fyra kategorier beskrivna, personlig mognad, motorisk utveckling, förberedelse för framtiden samt skapande och kreativitet. Eftersom det endast är ett fåtal av respondenterna som svarat detta har vi valt att inte ytterligare förtydliga dessa kategorier, än vad man kan utläsa av nyckelorden i tabellen. Dessa svar kan ändå ha viss relevans för vår diskussion.

Tabell 6.6 Vad föräldrar vill ha stöd med från förskolan vad gäller sina barns utveckling

Kategori	Nyckelord	Antal svar i %
Inget särskilt	Inget speciellt, vet ej	32 (10 av 31)
Förlängning av hemmet	Komplement, kontinuitet, områden där föräldern känner sig begränsad, vardagsrutiner	32 (10 av 31)
Socialt samspel	Respekt, hänsyn, vänta på sin tur, inte prata i mun på varandra, empati	19 (6 av 31)
Språklig utveckling	Talövningar, uttal, tvåspråkighet	19 (6 av 31)
Individanpassning	Se barnens olikheter, stödja om någon hamnar ”efter”	13 (4 av 31)
Förberedelse för framtiden	Skolan	6 (2 av 31)

Vi kan konstatera att de flesta svarat på ett sådant sätt att de bara nämner en av dessa kategorier i sitt svar. Frågan har även relativt stort internt bortfall, då åtta stycken av respondenterna ej besvarat frågan, möjliga orsaker till detta kommer ventileras i diskussionen.

Vid bearbetningen av svaren på denna fråga konstaterade vi att 32% av respondenterna svarade att de inte ansåg att de behövde något mer stöd i barnens utveckling, från förskolans sida. Några av dessa svarade att de ansåg att förskolan redan gav dem allt stöd de behövde eller att de redan arbetade med det som de önskade. ”Vi är otroligt nöjda. De arbetar aktivt med de saker vi prioriterar.”

Lika många av svaren placerades i kategorin förlängning av hemmet, där vi menar att föräldrarna vill ha stöd i barnens utveckling som ett komplement till hemmet. Vardagsrutiner som potträning och sluta med napp exempelvis, något som inte går att genomföra endast i

hemmet om barnet vistas långa dagar på förskolan. En förälder skriver ”Det som redan görs och sedan att få hjälp med att vara konsekvent när det är dags för pottråning-sluta med napp.”

Även socialt samspel är något som föräldrarna anser att de skulle vilja ha stöd med i barnens utveckling, 19% av respondenterna vill ha hjälp med detta. Träna barnen i att ta hänsyn och visa respekt, vänta på sin tur och inte prata i munnen på varandra är områden som föräldrarna tar upp att de önskar att deras barn borde tränas mer i. Citat från två föräldrar: ”Lära sig vänta på sin tur.” ”Inte prata i munnen på varandra.”

Den språkliga utveckling är något som tas upp i 19% av respondenternas svar. De svarar att de vill ha stöd med att hjälpa barnen att lära sig uttal samt att öva på olika språkövningar som kan utveckla barnens språkliga färdighet. Här följer två citat för att förtydliga vad vi menar med denna kategori: ”Två av mina barn har haft svårt med uttalet av vissa bokstäver.” ”Hjälp med språket eftersom mitt barn måste lära sig två språk i hemmet.”

Det är enbart 13% av respondenterna som har besvarat frågan på ett sådant sätt att svaren placerats i kategorin individanpassning. Vi har ändå valt att ta med denna kategori för att visa att några föräldrar anser att de önskar att pedagogerna i verksamheten ska se deras barn och dess behov mer än vad de gör idag. Föräldrarna önskar att de ska ge stöd om någon hamnar ”efter”. Ett exempel för att förtydliga denna kategori är en förälders önskan om ”feedback och stöd om något område halkar efter (fast barn/alla utvecklas olika så det får vara måttligt)”.

6% svarade att de vill ha hjälp med att förbereda sina barn inför framtiden, med fokus på skolan.

Tabell 6.7 Föräldrars uppfattning om ansvarsfördelningen mellan hem och förskola vad gäller barns utveckling och fostran

Områden i uppfostran	Förskolan	Hemmet	Båda
	%	%	%
Kroppslig utveckling	0	21	79
Social utveckling	0	13	87
Etik och moral	2	21	77
Emotionell utveckling	0	21	79
Konstnärligt skapande	13	15	72
Musik och sång	15	15	70
Religion och livsåskådning	0	41	59
Samhällssyn	0	26	74
Politik och ideologi	0	51	49
Omsorg och omvårdnad	0	15	85

Majoriteten av föräldrarna anser att det är delat ansvar mellan hem och förskola vad gäller barns utveckling och fostran. En stor andel föräldrar ansåg dock att hemmet i större utsträckning ansvarade för områden som religion och livsåskådning, politik och ideologi och samhällssyn.

Tabell 6.8 Personalens uppfattning om ansvarsfördelningen mellan hem och förskola vad gäller barns utveckling och fostran

Områden i uppfostran	Förskolan	Hemmet	Båda	Ej tagit ställning
	%	%	%	%
Kroppslig utveckling	9	9	82	0
Social utveckling	18	0	73	9
Etik och moral	0	0	100	0
Emotionell utveckling	0	0	100	0
Konstnärligt skapande	9	0	91	0
Musik och sång	9	0	82	9
Religion och livsåskådning	0	45,5	45,5	9
Samhällssyn	0	0	100	0
Politik och ideologi	0	64	36	0
Omsorg och omvårdnad	0	0	100	0

Samtliga i personalundersökningen anser att etik och moral, emotionell utveckling, samhällssyn samt omsorg och omvårdnad är bådass ansvar. Hemmets ansvar betonas inom områdena religion och livsåskådning samt politik och ideologi.

7. Diskussion

I detta avsnitt kommer vi diskutera vårt resultat utifrån samma underrubriker som i resultatavsnittet, föräldrars förväntningar på förskolan, förskolans uppdrag och förskolan respektive hemmets ansvar i barns fostran och utveckling. Vidare diskuteras vår metod, pedagogiska konsekvenser samt förslag på fortsatt forskning.

7.1 Resultatdiskussion

7.1.1 Föräldrars förväntningar på förskolan

I detta avsnitt kommer vi göra en jämförelse mellan föräldrars förväntningar på förskolan och personalens uppfattning om vad de tror att föräldrar tycker och tolka resultaten. Detta kommer att diskuteras i relation till förskolans historiska bakgrund och tidigare forskning. Vi kommer även reflektera över personalens känsla av huruvida de uppfyller föräldrarnas förväntningar.

Det område som flest föräldrar i vår undersökning formulerar som sina förväntningar på förskolan är trygghet. Det är inte särskilt chockerande att resultatet av vår undersökning visar att föräldrar efterfrågar trygghet och det borde vara en självklarhet att förskolan ska tillhandahålla detta. Liknande undersökningar i Danmark (Persson, 1994) visar på samma resultat, att föräldrar önskar att barnen ska vara trygga och glada. Resultatet från personalenkäterna visar att respondenterna är medvetna om att tryggheten är något som föräldrarna värderar högt. Intressant är att respondenterna i båda undersökningsgrupperna inte bara lyfter barnens trygghet utan även föräldrarnas känsla av lugn som en viktig aspekt. Är barnen trygga, är föräldrarna trygga och detta är något som personalen i vår undersökning har vetskap om. För att skapa förutsättningar för detta krävs det att föräldrarna ”får ett positivt och respektfullt bemötande och att de känner sig delaktiga i sitt barns vardag”, som en pedagog i vår undersökning uttrycker det.

Ett antal pedagoger i studien känner att föräldrarna inte förväntar sig mycket mer av verksamheten än tillsyn, att det viktigaste snarare är barnpassning än den pedagogiska verksamheten. Detta antagande är ur ett historiskt perspektiv inte särskilt konstigt. Den svenska förskolans framväxt uppstod i problemet med kringdrivande barn (Martin Korpi, 2007). Vidare säger Persson (1994) att barnkrubbarnas huvuduppgift var att hålla barnen rena och ge dem tre mål mat om dagen. I Alva Myrdals storbarnkammare var en strävan att få bort fattigstämpeln som fanns på barnomsorgen. Verksamheten skulle präglas av god kvalitet och personalen skulle vara utbildad. Utvecklingen har sedan dess fortsatt gå framåt och förskolans status har ökat, inte minst i och med att även förskolan fick en läroplan att förhålla sig till, men gamla föreställningar finns fortfarande kvar. Upplýftande är att pedagogernas uppfattning om att föräldrar hänvisar till förskolans tillsynsfunktion i sina förväntningar inte stämmer med resultatet från föräldraundersökningen. Enligt vår undersökning är det endast 8% av föräldrarna som nämner tillsyn som en viktig aspekt i sina förväntningar på förskolan. En stor andel föräldrar, 51% lyfter istället utveckling och lärande som något de prioriterar. Verksamheten ska enligt respondenterna vara pedagogiskt utmanande och omväxlande, erbjuda meningsfulla aktiviteter och stimulera barnet att gå vidare i utvecklingen. I läroplanen för förskolan står det att ”verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som

deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet” (Lpfö98, s.4) Även om det endast är ett fåtal av personalen som upplever att föräldrarna inte ställer högre krav på verksamheten än tillsyn kan det få konsekvenser i relationen med föräldrarna. Det är svårt att samarbeta om man upplever, även om det inte är sant, att den andre parten nedvärderar ens arbetsuppgift till något det inte är. I följande stycke som handlar om personalens upplevelse av huruvida de uppfyller föräldrars förväntningar på förskolan diskuteras mötet mellan hem och förskola och den maktbalans som råder i relationen.

Endast 27% av personalen i vår undersökning har en positiv uppfattning om att verksamheten uppfyller de förväntningar föräldrar har på förskolan. Övriga 73% av respondenterna i personalundersökningen upplever att de inte eller endast till viss del har möjlighet att tillmötesgå dessa förväntningar. Enligt respondenterna är anledningen till detta att barngrupperna är för stora och att tiden inte räcker till. En av de anställda lyfter också föräldrar och pedagogers skilda uppfattningar om förskolan. ”Känner att vi strävar dit, men föräldrarna och pedagogerna har olika uppfattningar om förskolans uppdrag. Vi behöver vara tydliga!”, säger hon som svar på frågan. Markström (2007) poängterar hur viktigt det är att sträva efter samstämmighet i mötet mellan hem och förskola. Även om vi har skilda uppgifter, så har vi ändå ett gemensamt ansvar för barnets välbefinnande och utveckling. Även Andersson (2004) lyfter pedagoger och föräldrars olika roller i förhållande till barnen. I hennes undersökning framkommer att skolan har tolkningsföreträde och att det råder obalans i maktförhållandet mellan hemmet och skolan och att flertalet föräldrar känner sig underlägsna i relationen med skolan. Utöver tid och plats är personalens attityd till föräldrarnas kompetens, enligt Andersson (2004) en faktor som påverkar samarbetet. Föräldrars förväntningar är något vi utöver styrdokumentet måste förhålla oss till. Deras förväntningar och uppfattningar om förskolan är inte något vi kan lära oss under utbildningen eller något som finns nerskrivet. Det krävs att vi faktiskt tar oss tid och lyssnar på föräldrarna. Ivarson Jansson (2001) skriver att även om synen på föräldrarna som informationsmottagare över tid har förändrats så har inte föräldrakontakten i praktiken utvecklats på samma sätt.

46% av föräldrarna lyfter det sociala samspelet som en viktig funktion förskolan har i deras barns utveckling. En förälder vill att dess barn ska ”lära sig ta hänsyn till andra barn och lära sig känna trygghet med andra vuxna”. Endast 18% i personalundersökningen nämner det sociala samspelet. Kanske är det för personalen en så naturlig del i den dagliga verksamheten, att barnen interagerar med varandra i grupp, att de inte reflekterar nämnvärt över detta.

7.1.2 Förskolans uppdrag

I detta avsnitt kommer vi diskutera och jämföra föräldrar och de anställdas syn på förskolans uppdrag. Vidare kommer vi resonera kring föräldrarna i vår undersöknings kännedom om Lpfö98.

I personalens svar kan vi uttyda att de flesta menar att deras uppdrag är att genomföra en pedagogisk verksamhet med barnen. Många nämner även att deras uppdrag är att individualisera verksamheten och skapa en miljö där barnen känner sig trygga och trivs. I efterhand upptäckte vi att alla de kategorier, som vi valt att skapa efter de svar vi fått ifrån personalen, har med läroplanen att göra. Det är förskolepersonalens skyldighet att känna till och arbeta efter läroplanens mål och därför anser vi inte att respondenternas svar var oväntade.

I vårt resultat kan man se att 54% av föräldrarna anser att förskolans uppdrag är att barnen ska erbjudas pedagogisk verksamhet som främjar deras utveckling och lärande. De belyser att barnen ska erbjudas kreativa, stimulerande och utmanande aktiviteter. Som vi i resultatet redovisade menar en förälder att förskolan uppdrag är att erbjuda ”pedagogisk verksamhet, såsom skapande, fantiserande, siffror, bokstäver mm”. Även trygghet är en aspekt som 41% av föräldrarna anser att förskolan ska erbjuda deras barn, barnen ska vara nöjda och bli tröstade när de är ledsna. Andersson (2004) skriver att det är lättare att skapa en fungerande livssituation för familjen i hemmet om föräldrarna känner sig trygga med att barnen har en trevlig skolvistelse. Detta kan vara en anledning till att många föräldrar poängterar tryggheten som förskolans uppdrag. Ur ett utvecklingsekologiskt perspektiv kan föräldrarnas uppfattning om förskolan som en trygg verksamhet utgöra ett exempel på hur barnets närmiljöer, hemmet och förskolan, på mesonivå påverkar varandra (Svensson, 1998). Det samma gäller även andra uppfattningar föräldrar har om förskolan, men trygghet är något vi tror starkt påverkar familjens känslomässiga tillvaro. Föräldrar vill att barnen ska vara trygga eftersom detta medför bättre förutsättningar för hela familjen. Man kan fokusera på annat om barnen mår bra eller som en förälder skriver ”Är dom trygga är jag trygg”.

Socialt samspel är också något som barnen ska tränas på och få ta del av i förskolans verksamhet enligt 36% av föräldrarna i denna undersökning. Detta svar anser vi som blivande pedagoger inte är något oväntat om man skulle anta att föräldrarna kände till läroplanen och dess mål, men i vår undersökning kan man se att endast 5% av de tillfrågade svarade ja på frågan om de kände till läroplanen. Kan detta beror på att personalen inom förskolan inte uppmuntrar föräldrarna tillräckligt att ta del av läroplanen? Det är en fråga vi bara kan spekulera i, men är dock intressant att fundera på. Eftersom föräldrar utan större kännedom om läroplanen ändå svarar som de gör drar vi slutsatsen att föräldrars förväntningar stämmer överrens med förskolans uppdrag enligt läroplanen. I läroplanen står det att ”barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera” (Lpfö98, s.6).

I vårt resultat kan man även se att det enbart är 23% av respondenterna som anser att förskolan är en verksamhet som ska ta hand om deras barn när de arbetar. En av anledningarna till att vi valde att undersöka föräldrars förväntningar på förskolan, var att vi i vår utbildning ibland stött på människor som anser att förskolan endast handlar om barnpassning och är ett ställe där barnen får vara när föräldrarna arbetar. Mer som ett nödvändigt ont, än något som tillför barnens utveckling något. Denna syn på förskolan framkommer dock inte i vårt resultat. I litteraturgenomgången har vi valt att belysa förskolans historia och vilken verksamhet samhället ansett att förskolan ska representera. Synen på förskolans uppdrag har varierat genom historien. Åsikterna om förskolan har pendlat mellan en syn på verksamheten som endast något nödvändigt ont till åsikter om att verksamheten faktiskt kan vara till fördel i barnens utveckling (Martin Korpi, 2007; Persson, 1994; Johansson, J-E, 1994). 1985 kom den historiska proposition som Martin Korpi (2007) skriver om, ”en förskola för alla barn”. Förskolan skulle inte längre anses vara en verksamhet där barnen vistades enbart för att föräldrarna skulle kunna arbeta. Det man ville var att det skulle ses som en rättighet för barnen att delta i verksamheten. 1998 kom sedan förskolans första läroplan och verksamheten fick nu mål att uppfylla.

I vår undersökning har vi försökt fånga vad föräldrar idag anser är förskolans uppdrag. Vi anser att den uppfattning föräldrarna har om förskolan idag kan kopplas till hur man historiskt och kulturellt har sett på förskolan och dess verksamhet. Vidare vill vi även dra en parallell till vår teoretiska utgångspunkt, de utvecklingsekologiska och sociokulturella teorierna som

båda tar upp om miljöns påverkan på lärandet. Människor berörs olika av de miljöer de utsätts för beroende på vilka tidigare erfarenheter de bär med sig (Svensson, 1998). Respondenternas svar på vad de tycker är förskolans uppdrag måste därför granskas med hänsyn till miljöns påverkan, som både Vygotskij och Bronfenbrenners teorier tar upp. Vad ens föräldrar, vänner, kollegor och samhället i stort anser om förskolan har betydelse för hur man själv ser på verksamheten. Som Vygotskij hävdar har en människas erfarenheter stor betydelse för hur man uppfattar och ser på nya saker. Genom att tillsammans genomföra saker utvecklar man hela tiden den kultur man ingår i, kulturen skapas av människorna tillsammans (Thurmann-Moe, 1996). Vi menar med detta att föräldrarnas erfarenheter av förskola och barnomsorg från sin egen uppväxt, har betydelse för hur de idag uppfattar förskolans uppdrag och dess verksamhet. Om respondenterna eller deras föräldrar exempelvis inte själva deltog i den offentliga barnomsorgen, kanske detta speglar av sig i deras uppfattningar om den förskola deras egna barn deltar i.

7.1.3 Förskolans ansvar och bidrag respektive hemmets ansvar och önskemål i barns utveckling och fostran

På frågan om vad föräldrar anser att förskolan tillför deras barns utveckling kan vi se att 69% svarade att förskolan tillför deras barn mycket socialt. Det innefattar det sociala samspelet mellan barn, men även med andra vuxna. Vi kan i några svar se att barnen tränas i att lösa konflikter, ta hänsyn och även visa respekt för varandra. De får vara med kompisar och genom det lära sig att samarbeta med andra individer. 26% av föräldrarna i undersökningen menar att förskolan tillför deras barn mycket, vilket vi i resultatredovisningen kallar allmänt lärande. Föräldrarna skriver i sina svar att deras barn lär sig mycket och att de utvecklas hela tiden. 23% av respondenterna har svarat att förskolan tillför deras barn språklig utveckling.

Vi kan alltså se av vårt resultat att det framför allt är socialt samspel som föräldrarna anser att förskolan tillför deras barns utveckling. Detta kan bero på att man idag i förskolan arbetar mycket utifrån det sociokulturella perspektivet, där fokus ligger på att lära tillsammans. Utveckling sker i samspel med andra. Claesson (2002) skriver om Vygotskij's Zon of proximal development som på svenska brukar kallas för den närmaste utvecklingszonen. I stora drag kan man säga att alla har en zon där utveckling kan ske. Utveckling kan ske genom att man får stöd av någon mer erfaren och kunnig för att klara av något som man på egen hand ännu inte behärskar. När man får det stöd man behöver klarar man av att genomföra momentet själv. Att föräldrarna menar att barnen får lära sig ta hänsyn till varandra och samarbeta, anser vi kan bero på att dessa förskolor faktiskt aktivt arbetar efter den värdegrund som finns beskriven i läroplanen. Värdegrunden tar upp etiska förhållningssätt som ska eftersträvas i verksamheten. Bland annat kan man läsa att barnen ska lära sig visa hänsyn till andra. Följande citat från läroplanen visar på detta: "Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter skall lyftas fram och synliggöras i verksamheten (Lpfö 98, s. 3)." Det är som vi tidigare nämnt förskolans skyldighet att arbeta med läroplanens mål, men vi tycker ändå det är intressant att man i denna undersökning i majoriteten av respondenternas svar kan urskilja nyanser härifrån. En annan orsak till att föräldrarna belyser det sociala samspelet kan vara att förskolan är det enda sociala sammanhang utanför hemmet som vissa barn deltar i. I hemmet kanske de inte på samma sätt behöver träna på att ta hänsyn till andra, inte heller dela sina leksaker eller dela uppmärksamhet från de vuxna, som man i en stor barngrupp behöver lära sig. Markström (2007) har i sin undersökning där hon frågade både föräldrar och personal om vad förskolan är bra för, konstaterat att personalen i den undersökning menar att förskolan kan erbjuda aktiviteter och moment som hemmet inte på samma sätt kan erbjuda. Detta kan vi koppla till den kategorin vi kallar förlängning av hemmet i vår undersökning. Där är det några av

föräldrarna som menar att förskolan tillför deras barn ett större utbud av aktiviteter, att verksamheten kan erbjuda mer variation och bredd än vad de i hemmet kan göra. Vi anser att förskolan kan erbjuda detta eftersom verksamheten är uppbyggd för att vara en miljö där barn utvecklas och lär. Förhoppningsvis finns resurser, som personal, tid och pengar för att skapa bästa möjliga pedagogiska miljö. För att kunna skapa en varierad verksamhet med större utbud krävs att pedagogerna vet vad föräldrar och barn önskar att förskolan ska erbjuda för aktiviteter.

Vi frågade föräldrarna vad de skulle vilja ha stöd med från förskolan vad gäller deras barns utveckling. 32% av respondenterna svarade att de inte ansåg att de behövde något mer stöd från förskolan. Av några av svaren kan man utläsa att föräldrarna menar att de fått allt det stöd de känner att de behöver. Som vi tidigare nämnt skriver en förälder ”Vi är otroligt nöjda. De arbetar aktivt med de saker vi prioriterar.” Vår tolkning av svaret är att föräldern ändå påvisar att förskolan ger dem stöd i barnets utveckling, men att respondenten anser att det stödet är tillräckligt.

Lika många respondenter alltså 32% svarade att de ville att förskolan skulle vara ett komplement till hemmet, att förskolan skulle hjälpa till och stötta inom områden föräldern känner sig begränsad, exempelvis sång och musik. Även vardagsrutiner som pottränning och att sluta med napp var områden som respondenterna tog upp i sina svar. ”Förskolan skall komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn skall kunna utvecklas rikt och mångsidigt” (Lpfö98, s. 11). Att föräldrarna förväntar sig stöttning på dessa områden är inte konstigt. Om barnet vistas långa dagar på förskolan måste pottränning och liknande moment i utvecklingen ”tränas” även i förskolan. I Sandell och Salonens undersökning (Persson, 1994) kan man utläsa att föräldrar ansåg att det skall vara delat ansvar mellan föräldrar och förskolan vad gäller barns uppfostran, men avseende mer konkreta kunskaper har förskolan mer ansvar. I vår undersökning är det ingen som hävdar att exempelvis pottränning enbart är förskolans uppdrag att lära, men det är en konkret kunskap som ändå är en naturlig del i utvecklingen som föräldrarna vill ha stöd med. 21% av respondenterna valde att inte besvara frågan. Vad detta interna bortfall beror på diskuteras vidare i metoddiskussionen.

Föräldrarna fick även ta ställning till vems ansvar olika områden i barns utveckling och fostran är. Utifrån resultatet på den frågan kan vi konstatera att de flesta föräldrarna anser att barnets utveckling och fostran övergripande är både förskolan och hemmets ansvar. Vi kunde dock se en trend att en stor andel föräldrar ansåg att hemmet ansvarade för vissa specifika områden. 51% av föräldrarna tycker att politiska åsikter är hemmets ansvar, 41% anser att religion är något som tillhör hemmets ansvarsområde och 26% anser att samhällssyn även det är föräldrarnas ansvar. Detta är områden som rör existentiella frågor. Inom resterande områden i barns utveckling, som vi tagit upp, anser föräldrarna att det råder delat ansvar mellan hem och förskola. Vårt resultat stämmer överrens med resultatet från Ivarson Janssons (2001) undersökning om ansvarsfördelningen mellan hemmet och förskolan. En klar majoritet av föräldrarna i hennes studie ansåg att religion, livsåskådningsfrågor och samhällssyn var hemmets ansvar, medan social, kognitiv och motorisk utveckling är bådadas ansvar. En anledning till varför föräldrar anser att områden som politik, religion och samhällssyn faller inom hemmets ansvarsram anser vi kan vara att detta är områden där föräldrarna inte vill att barnen ska påverkas av något som de själva inte anser är okej. Om barnen senare i livet bildar andra åsikter i dessa frågor än sina föräldrar är en annan sak, men i förskolan ska barnen inte påverkas åt den ena eller andra riktningen. I läroplanen för förskolan kan man läsa följande citat: ”Alla föräldrar skall med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan,

förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen” (Lpfö98, s 4).

Vårt resultat visar, precis som undersökningen av Sandell och Salonen (Persson, 1994) att föräldrarna förväntar sig att förskolan skall erbjuda konkreta kunskaper som exempelvis sång, musik och konstnärligt skapande. I vårt resultat kan vi se, även om inte många av respondenterna svarat att något område enbart är förskolans ansvar, att det är de konkreta kunskapsområdena som tidigare nämnts som hänvisas till förskolans ansvarsdomän.

När vi sammanställde vårt resultat funderade vi på, om vad man som respondent anser är förskolan respektive hemmets ansvar kan bero på hur länge man har sitt barn på förskolan. Om barnet endast vistas 15 timmar per vecka i verksamheten upplever man kanske i större utsträckning att barnets utveckling och fostran är hemmets ansvar, än om barnet vistas på förskolan 40 timmar varje vecka. Om barnen vistas större delen av sin vakna tid på förskolan krävs det i högre grad att förskolan och hemmet samarbetar och ansvarsfördelningen blir då mer jämlik.

När det gäller personalens svar på frågan syns ännu tydligare att personalen anser att de flesta områden är både hemmets och förskolans ansvar. På fyra av de tio områdena svarade 100% av respondenterna att ansvaret ligger på båda parter. Etik och moral, emotionell utveckling, samhällssyn och omsorg och omvårdnad var de områden som personalen var helt överrens om att det är ett delat ansvar mellan hem och förskola. Vi kan utifrån personalens svar dra paralleller med föräldrarnas svar vad gäller de områden där hemmets ansvar lyfts och detta är områden som rör politik och ideologi samt religion och livsåskådning.

7.1.4 Sammanfattning

Sammanfattande kan sägas att föräldrars förväntningar på förskolan främst handlar om barns och föräldrars trygghet. Även förskolans funktion som mötesplats, där barnets sociala förmåga kan tränas är något som lyfts. Personalen har i stor utsträckning god kännedom om föräldrars förväntningar, men känner inte alltid att det finns möjlighet att tillmötesgå dessa önskemål.

Enligt vår undersökning lyfter föräldrar, utan att egentligen ha vetskap om det, bärande aspekter vad gäller förskolans uppdrag från läroplanen. Övergripande svarar både föräldrar och personal att hemmet och förskolan har gemensamt ansvar för barns utveckling och fostran. Vi tolkar detta som att det ändå finns ett ömsesidigt förtroende och en önskan om samarbete mellan parterna. En stor andel föräldrar är nöjda med det stöd de får från förskolan.

7.2 Metoddiskussion

Vi valde enkät som metod eftersom vi ville ta del av ett större antal föräldrar och pedagogers föreställningar om förskolan än vad som hade varit möjligt om vi istället valt att intervjua respondenterna. Ejlertsson (2005) skriver att en enkätundersökning kan göras på ett jämförelsevis stort urval i relation både till kostnad och investerad tid.

En nackdel med enkätundersökningar är enligt Ejlertsson (2005) att bortfallet ofta riskerar att bli stort. Detta var något vi fick erfara i början av vår undersökning. På dagen för det som vi angivit som sista inlämningsdatum hade endast 14 föräldrar besvarat enkäterna. Vi började då vidta åtgärder för att öka svarsfrekvensen något. Ejlertsson (2005) skriver emellertid att man

ur etisk synvinkel inte kan vara alltför påtryckande vad gäller bortfallet, eftersom frivilligheten i deltagandet då kan ifrågasättas. Vi skickade ut en skriftlig påminnelse och personalen på förskolorna hjälpte till att erinra föräldrarna och efter detta fick vi tillräckligt med material för att kunna sammanställa ett resultat av undersökningen. I efterhand förstår vi att vi borde gett utdelningen av enkäterna mer tid. Den stress vi kände över att få iväg enkäterna, var inget mot den stress vi upplevde när vi inte fick några svar. Det hade varit bra om vi i förväg haft möjlighet att ge föräldrarna information och förbereda dem på undersökningen. Även om vi var medvetna om att bortfallet kunde bli stort blev vi förvånade över att det externa bortfallet från personalen var så stort. Vi anser att resultatet av denna undersökningen är ett användbart redskap för dem i mötet med föräldrarna och hade därför hoppats på ett större deltagande.

Tanken med att formulera en enkät med öppna frågor var att vi inte ville att respondenterna skulle bli påverkade av våra svarsalternativ. I resultatsammanställningen är det förstås ändå vi som tolkar respondenternas svar. Det är dock föräldrarna och personalens tankar som har företräde framför vår tolkning, det är deras svar som är det primära. Stukat (2005) skriver att risken med öppna frågor är att man sällan får särskilt fylliga svar. Vi reflekterade mycket över de tillfrågades motivation att besvara en enkät med öppna frågor. Även om vi fick ett relativt stort externt bortfall på vår enkät talar de fylliga svar vi faktiskt fick in för att motivationen att delge sina tankar om förskolan faktiskt finns. På frågan *Vad skulle du vilja ha stöd med från förskolan vad gäller ditt barns utveckling?* till föräldrarna hade vi dock ett stort internt bortfall, 21%. Detta kan bero på att det var den sista av fyra öppna frågor och att respondenternas inspiration sjönk. Ytterligare en orsak kan vara att föräldrar tolkade frågan som att de var tvungna att delge sina barns svagheter och att de därför upplevde den känslig att besvara. Några föräldrar kan nog även tyckt att denna fråga var snarlik den föregående, *Vad anser du att förskolans verksamhet tillför ditt barns utveckling?* Även om vi tyckte att vi vände och vred på orden fram och tillbaka när vi formulerade frågorna, kan ändå missförstånd uppkommit och detta är något vi bär med oss.

7.3 Pedagogiska konsekvenser

I vår undersökning har vi frågat föräldrar om deras förväntningar på förskolan. Vi har även frågat personalen vilka förväntningar de tror att föräldrarna har på verksamheten. Vårt resultat visar att det inte är någon större skillnad på föräldrars förväntningar och personalens uppfattning om dessa förväntningar. Däremot är det en stor andel av de anställda som upplever att de inte uppfyller föräldrarnas förväntningar och en anledning till detta som anges är att barngrupperna är för stora. Detta är intressant då vi kan se av vårt resultat, att de flesta föräldrar är nöjda med förskolan och inte anser att de behöver något ytterligare stöd än det de redan får. Det vi tycker oss kunna läsa ut av det här, är att båda parter skulle tjäna på att vara tydligare och ärliga i kommunikationen med varandra. Vi får känslan av att några av respondenterna i personalundersökningen inte känner att föräldrarna anser att de gör ett bra jobb, men vi har i vår undersökning inte kunnat konstatera ett enda fall där en förälder varit helt missnöjd med förskolans verksamhet.

Som vi tidigare skrivit påverkas människan av den miljö den växer upp i. I Bronfenbrenners teori (Svensson, 1998) beskrivs fyra olika nivåer i miljön som direkt eller indirekt påverkar barnet. Mötet mellan hemmet och förskolan och den dialog som uppstår parterna mellan kan kopplas till mesonivån då denna nivå innefattar de förväntningar olika närmiljöer har på varandra. Hur vuxna pratar om de olika närmiljöerna påverkar barnens uppfattning om dem.

Detta är viktigt att komma ihåg, för alla parter som ska samarbeta inom förskolan. Alla människor är olika och har erfarenheter som gör att de tycker och reagerar annorlunda i olika situationer och därför är det extra viktigt att vara tydlig både från föräldrar och pedagogers håll. Något som man själv tar för givet är kanske inte lika självklart för någon annan och missförstånd kan lätt uppstå om man inte är tydlig och ärlig med vad man tycker. Alla parter i förskolan har till uppgift att skapa förutsättningar för barns utveckling och lärande. Hur man anser att dessa möjligheter skapas är olika beroende på vem man frågar och därför är en dialog mycket viktig. Det är viktigt att man är medveten om att den ton och attityd vi har i samtalet med och om varandra har betydelse för hur barnet uppfattar parterna i sina olika närmiljöer.

När det gäller förskolans uppdrag kan vi konstatera att de flesta föräldrarna inte alls eller endast delvis känner till målen i läroplanen. Detta anser vi kan medföra konsekvenser för verksamheten. För att kunna vara delaktig och medveten om de aktiviteter som genomförs på förskolan, är det viktigt att veta vilka mål förskolan arbetar utifrån. Detta är även viktigt för att man som förälder ska kunna ställa krav på verksamheten, om man anser att det på ett eller annat sätt brister. Pedagoger måste bli tydligare med vad det är som genomförs med barnen i verksamheten. I läroplanen står det: "Förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar" (Lpfö98, s. 4f).

Ivarson Jansson (2001) skriver att synen på föräldrar har förändrats genom åren, från att ha varit informationsmottagare till att nu förväntas engagera sig och medverka i verksamheten. För att föräldrarna i större utsträckning ska kunna engagera sig anser vi att det är viktigt att man även ger dem möjlighet till mer insyn i och information om verksamheten. Det är viktigt att föräldrar alltid erbjuds att ta del av verksamheten och dess mål, samt att vi som pedagoger lyssnar in föräldrars förväntningar. Vi anser att verksamhetens innehåll blir än mer betydelsefull om den är genomtänkt och om man tar hänsyn till alla inblandade parter. Varför och för vem gör vi det vi gör?

Vi har även funderat på hur kontakten ser ut mellan föräldrar och personal, när och var man samtalar om förskolan. Markström (2007) har i sin undersökning tittat på hur olika aktörer i förskolan interagerar med varandra. Hon menar bland annat att utvecklingssamtalen är ett sätt att försöka binda samman de olika sfärerna, hemmet och förskolan. Dessa samtal ska självklart framför allt handla om barnets utveckling, men vi anser även att det är viktigt att man lyfter verksamheten i stort och föräldrarnas syn på förskolans uppdrag. Även om man tagit reda på föräldrarnas förväntningar vid inskolningen kan detta vara givande att följa upp samt att påvisa för föräldrarna att deras åsikter och tankar är ett viktigt redskap för att kunna skapa bästa möjliga verksamhet för deras barn.

7.4 Förslag till fortsatt forskning

I vår undersökning har vi jämfört föräldrars förväntningar på förskolan och personalens syn på förskolans uppdrag. Det hade varit intressant att i en ny undersökning jämföra vårt resultat med barns uppfattningar om förskolan. Exempelvis skulle en sådan studie kunna genomföras med barnintervjuer.

Det hade även varit givande att göra ytterligare en enkätundersökning med fasta

svarsalternativ, som utgår från de kategorier vi delat in respondenternas svar i, och se om resultatet skulle bli detsamma. Om resultaten från en sådan undersökning överensstämde med vårt resultat skulle även tillförlitligheten i vår studie öka.

Vi hade i vår undersökning en ambition om att kunna göra en jämförelse av vilka förväntningar på förskolan föräldrar i olika socioekonomiska områden hade. Eftersom svarsfrekvensen varierade stort mellan de olika förskolorna i vår studie valde vi att inte göra detta, men intresset finns fortfarande. Ytterligare jämförande undersökningar som skulle kunna göras är män respektive kvinnors föreställningar om förskolan.

Eftersom vår undersökning endast riktar sig till de föräldrar som valt att ha sina barn på förskolan hade det varit spännande att göra fortsatta studier med föräldrar som väljer att ta hand om sina barn på heltid för att få ett vidare perspektiv. Varför väljer föräldrar bort förskolan?

Referenslista

Andersson, Inga (2004). *Lyssna på föräldrarna. Om mötet mellan hem och skola*. Stockholm: HLS Förlag.

Claesson, Silwa (2002). *Spår av teorier i praktiken. Några skolexempel*. Lund: Studentlitteratur.

Ejlertsson, Göran (2005). *Enkäten i praktiken. En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Ivarson Jansson, Ewa (2001). *Relationen hem – förskola. Intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990-1995*. Umeå: Umeå Universitets tryckeri.

Johansson, Annelie (1994). "Det vi gör sätter spår hela livet". *Förskollärare berättar*. Stockholm: Realtryck AB

Johansson, Bo & Svedner, Olov (2006). *Examensarbete i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsförlaget.

Johansson, Jan-Erik (1994). *Svensk förskolepedagogik under 1900-talet*. Lund: Studentlitteratur.

Lpfö98. (2006). *Läroplan för förskola*. Skolverket. Stockholm: Fritzes.

Markström, Ann-Marie (2007). *Att förstå förskolan – vardagslivets institutionella ansikten*. Lund: Studentlitteratur.

Martin Korpi, Barbara (2007). *Förskolan i politiken – om intentioner och beslut bakom den svenska förskolans framväxt*. Hämtad 21 april 2010, från <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/65255> Utbildningsdepartementet.

Persson, Sven (1994). *Föräldrars föreställningar om barn och barnomsorg*. Stockholm: Stockholm A&W International.

Skolverket (2000). *Barnomsorg i Sverige*. Hämtad 21 april 2010, från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=632>

Socialstyrelsen (1993). *Förskolan och det pedagogiska programmet*. Socialstyrelsen följer upp och utvärderar 1993:3.

Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, Ann-Katrin (1998). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.

Tallberg Broman, Ingegerd (1995). *Perspektiv på förskolans historia*. Lund: Studentlitteratur.

Thurmann-Moe, Anne-Katrine. *Den historiska dimensionen i Vygotskijs teori*. I Bråten, Ivar (1996). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan (2007). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1

Till föräldrar och vårdnadshavare
som har barn på förskolan

Hej!

Vi är två studenter som läser lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Under våren ska vi skriva vårt examensarbete och vi har valt att göra en undersökning om föräldrars och vårdnadshavares förväntningar på förskolan. I läroplanen för förskolan står det att ”förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande”. Vi har under utbildningens gång läst läroplanen innan och utan och i praktiken tagit del av verksamheten tillsammans med era barn, men vi har fått väldigt lite inblick i vad ni som föräldrar faktiskt tycker och känner. Detta vill vi ändra på. Ni är vår viktigaste samarbetspartner i arbetet med barnen.

Vi är väldigt intresserade av att få veta vad just du tänker och känner och ber dig därför att undvara lite av din värdefulla tid för att hjälpa oss. Frågorna tar ungefär 5-10 minuter att besvara. Lämna enkäten i den mapp som personalen på förskolan har och som de sedan vidarebefordrar till oss. Vi önskar att få tillbaka enkäterna så fort som möjligt, dock senast måndag 19/4-10

Dina svar kommer självklart hanteras konfidentiellt och både du och förskolan är fullkomligt anonym i undersökningen. Resultatet av studien presenteras i en uppsats i slutet av maj och om intresse finns skickar vi den slutgiltiga produkten till er på förskolan.

Frågor i sammanhanget besvaras gärna av undertecknade via mail: XXX@yahoo.se eller XXX@hotmail.com

Tack för hjälpen!

Emma Andersson
Hanna Lindberg Randåker

Frågor till föräldrar och vårdnadshavare som har barn på förskolan

1. **Kön**   Man   Kvinna

2. **Yrke/ Syssetsättning** _____

3. **Arbetsituation**

Heltid   Deltid   Arbetsökande   Föräldraledig   Annat

4. **Civilstånd**

Gift/sambo   Ensamstående

5. **Antal barn i förskoleverksamhet** _____ **st**

Barnet/Barnens ålder _____ **år**

6. **Hur många timmar per vecka går ditt/dina barn på förskolan?** _____

7. **Vad har du för förväntningar på förskolans verksamhet?**

8. **Vad är förskolans uppdrag enligt dig?**

9. **Känner du till läroplanens (Lpfö98) mål för förskolans verksamhet?**

Ja   Nej   Till viss del

10. Vad anser du att förskolans verksamhet tillför ditt barns utveckling?

11. Vad skulle du vilja ha stöd med från förskolan vad gäller ditt barns utveckling?

12. Vems ansvar tycker du främst att följande är i barns utveckling och fostran?

	Förskolans	Hemmets	Bådas
Kroppslig utveckling	☐	☐	☐
Social utveckling	☐	☐	☐
Etik och moral	☐	☐	☐
Emotionell utveckling	☐	☐	☐
Konstnärligt skapande	☐	☐	☐
Musik och sång	☐	☐	☐
Religion och livsåskådning	☐	☐	☐
Samhällssyn	☐	☐	☐
Politik och ideologi	☐	☐	☐
Omsorg och omvårdnad	☐	☐	☐

13. Övriga synpunkter

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Till personalen på förskolan

Hej!

Vi är två studenter som läser lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Under våren ska vi skriva vårt examensarbete och vi har valt att göra en undersökning om föräldrars och vårdnadshavares förväntningar på förskolan. Dessa svar vill vi jämföra med förskolepersonalens syn på förskolan och styrdokument. I läroplanen för förskolan står det att "förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande". Vi har under utbildningens gång läst läroplanen innan och utan och i praktiken tagit del av verksamheten tillsammans med barnen, men vi har fått väldigt lite inblick i vad föräldrar faktiskt tycker och känner. Detta vill vi ändra på och vi hoppas att även ni kan ha användning av detta i samarbetet med föräldrarna.

Vi är väldigt intresserade av att få veta vad just du tänker och känner i dessa frågor och ber dig därför att undvara lite av din värdefulla tid för att hjälpa oss. Frågorna tar ungefär 5-10 minuter att besvara.

Dina svar kommer självklart hanteras konfidentiellt och både du och förskolan är fullkomligt anonym i undersökningen. Resultatet av studien presenteras i en uppsats i slutet av maj och om intresse finns skickar vi den slutgiltiga produkten till er på förskolan.

Frågor i sammanhanget besvaras gärna av undertecknade via mail: XXX@yahoo.se eller XXX@hotmail.com

Tack för hjälpen!

Emma Andersson
Hanna Lindberg Randåker

Frågor till personalen på förskolan

1. **Kön**   Man   Kvinna

2. **Utbildning** _____   **Examensår** _____

3. **Vad är förskolans uppdrag enligt dig?**

4. **Vad tror du föräldrar har för förväntningar på förskolan?**

5. **Känner du att förskolan uppfyller dessa förväntningar?**

6. Vems ansvar tycker du främst att följande är i barns utveckling och fostran?

	Förskolans	Hemmets	Bådas
Kroppslig utveckling	☐	☐	☐
Social utveckling	☐	☐	☐
Etik och moral	☐	☐	☐
Emotionell utveckling	☐	☐	☐
Konstnärligt skapande	☐	☐	☐
Musik och sång	☐	☐	☐
Religion och livsåskådning	☐	☐	☐
Samhällssyn	☐	☐	☐
Politik och ideologi	☐	☐	☐
Omsorg och omvårdnad	☐	☐	☐

Tack för din medverkan!